19-ter Jahrgang Nr. 122. Jüdische Pester Zeitung. Freitag, 4. November. 1887.

Redaction u. Administration
befinden sich:
BUDAPEST,
Waitzner-Ring Nr. 15.
Pränumerations-Preis:
Für Oesterreich-Ungarn
Ganzjährig 8 Gulden 8str. W.
Halbjährig 4 Gulden 8str. W.
Vierteljährig 2 Gulden 8str. W.
Für's Ausland
Ganzjährig 10 Guld. — kr. 6. W.
Halbjährig 5 Guld. — kr. 6. W.
Vierteljähr. 2 Guld. 50 kr. 6. W.
Pränumerationen
werden jeden Tag entgegengenommen.
Annoncen werden nach aufliegendem Tarif berechnet.

יידישע פעסטער צייטונג

פאָליטישעס אָרגאַן. ערשיינט וואָכענטליך דרייַמאָל.

עדאַקציאָן אונד אַדמיניס.
מראַצייאָן בעפינדען דיך:
בודאַפּעסט,
וואַיצנער־רינג נו׳ 15.
פּראַנומעראַציאָנס־פּרייס:
פיר אָסטערייך־אונגאַרן
גאַנציעהריג 8 גולדען אָסטר. וויר.
האַלבייעהריג 4 גולדען אָסטר. וויר.
ווירטעלייעהריג 2 גולדען אָסטר. וויר.
פיר׳ס אויסלאַנד
גאַנציעהריג 10 גולד. — קר. 6. וויר.
האַלבייעהריג 5 גולד. — קר. 6. וויר.
ווירטעלייעהריג 2 גולד. 50 קר. 6. וויר.
פּראַנומעראַציאָנען
תעדרען יעדען טאָג אָנגענומען ווערדען.
אַנאָנצען ווערדען
נאָך אויפלעגעלדיקען טאַריף בערעכנעט.

בודאַפּעסט, פרייטאג יז׳ חשון, תרמ״ח. Erscheint wöchentlich dreimal. נייַנצעהנטער יאהרגאַנג נו׳. 122. 1887

צוויי־קאַיזער־צוזאַמענקונפט.

ווען דער צאַר הייסט דערשיין אין דען אַמטלישען הייסען רוסלאַנד גראַסע פעריוויהרונג, אבער איך אין דעם לאַנד, יואַהן דער רוסישע קאַיזער זיך בעגיבט איז דיא אייניגע דער בעדאַרפען קיינע ערלייגונג, נאָר מוסס בייזעלייוויס דיא שטעלונגען פאַרזיכטיג־מאַסיג נעהמען, אים דיא פאַרבערעי טונגען דער נידילסטען צו איינעם אַנטגעגאַט איך דאַס לעבען דעם רוסישען אַלליהערשערס צו פעראַיטעלן.

צאַר אַלעקסאַנדער III. דער בעקאַנטלעך עטצט מיט ייהר פאַמיליע אין דער הייפטשטאַדט דאַנמאַרקס, אין קאָפענהאַגען, ווייל זאָל עטצט נאָך פעטערסבורג צוריקקעהרען. עס עטשטעהט נון דיא פראַגע, אב דיא הייליגע קאַיזערליך רוסישע פאַמיליע אינער דיי שלאָס אַנ׳ד אדער אינער שיי ערען צוי זעהן הייסט. דיא לעטצטערע טיר איז צוזאַמען מיט דער נעגענוואַרטיגען אַהרעס־צייט אין דיא פאַן דען נאָך מאַ יזען עכסט נעטעטען קרעטער דעם רוסישען קאַ־ווערס אייגע צוגעליר אינטעקעזיעט. מאַן גלייבט דעסהאַלב, דאַסס דער צאַר דיא הייזיג אינער דייטשלאַנד פאַרצעהען ווערדע, ווען אויך דער בע־ווייס, וועלכער ער ביא דעטער געלעגענהייט דעם דייטשען קאַיזער אנשטאַטען מוססטע, פיר אַזען אייגע האַרטע נעסס איז. דיא אינטערעסאַנטע אונד אייגענטהיימליכסטע פאַרטיא אין רוסלאַנד איז נאַמלעך פאַן דאַסס נעגען דייטשלאַנד ערפעלדט אונד יואַרט פאַן אייגער בעסעריע דער בעצעהונגען צוישען דייטשלאַנד אונד רוסלאַנד דורך בייזיגען קאַיזער דיא צוזאַמענקונפט דער בייזיגען דורך דיא צוזאַמענקונפט דער בייזיגען נעכט צו־פריעדען.

דעסהאַלב אלליין איז דיא דיסקוסיע אינער דייטשלאַנד נאָך נעכט גאַנץ פעסטגעטעטעט. אבער איך אין אנדערע אינשטאַנד קאַמען נאָך הייצע מאַן יייעל דען ייינעפלאַן נעכט בעקאַנגט־געבען. דאַמיט דיא גיהלייסטען אירגעגעפערדט ווערדען.

פאַסטדם דער צאַר אייגאַל דייטשלאַנד, דאַן קאַנן ער דעם נעכט טהון אייגע ווייגע גראַסע־אַרמיי, דעם קאַיזער ווילהעלם אייגען בעווייר אב־צוטאַמטען; עס איז דאַס אייגע אפפליכטונג דער האַפלעכקייט איך פיר דען פאַלל, אלס דער דייטשע קאַיזער דאַן נאָך נעכט פאַללקאַמען נעווער יאַרע פיעלליייכט דאַן נאָך מעהר, פאַרלאַנגט דער צאַר אינער דייטשלאַנד, אהנע דיעזען בעווייר אב־צוטאַמטען, דאַן מוססטע דיעס דען פאַלל־שטאַנדיגען בריעף דער — יעגעגעטעגע דעם שטאַנד נאָך יגען בעצעהונגען צוישען דייטש־לאַנד אונד רוסלאַנד הערבייפיהרען. רוסלאַנד איז אבער צום קריעגע נאָך נעכט גענטשלאָסען, ווייל עס נאָך פיאַנצייעלל אונד מיליטאַרישע פאַר־בעריטונגען הייצו טרעפען מוסס.

אינצוישען עטצטען וועלכסט דיא רעגיערונגס־בלאַטטער רוסלאַנדס אייהרע הייצען נעגען דייטשלאַנד פאַרט אונד דיא פרעדיגען נעגען דאַסוועלבע דיא פעריכטונג, דען קריעג בין אַנס מעסער. טהיילט דער צאַר דיעזע אנזיכטען פיעלליייכט יאַ; פיעלליייכט אייך נעכט, אבער ער איז טראָטץ ווייער אלליינען אונד אבזאָלוטען הערשאַפט אהנמאַכטיג, דיא ווירקונג דיעזער דיעזער הייצע אין דען אין פראַנ פאַרבערייטונגען געטראַפען ווערדען, דען בעזיעהונג דייזקעהרעדען טשעכען אבגעלעהנט אבגעלעהנט אין פעראַנטוואָרטונג צו פעראַנטוואָרטען. אין דער טהאַט וואַיסטען דיא טשעכען אין איהרעם שטאָלץ נעכט מעהר, וואָס דיא פעראַנגען אַלען, דיא דעטשטען הייטצען נעגען אונגאַרישע פאַרוקטע אין סצענע, אונד דיא אנטיסעמיטען רופען: קייפען נעכט ביא יודען, נאָ נאַמען דיא דאַס שלאַ־וואַרט איס: קייפען נעכט ביא אַנגאַרן. אונד דאַס נעהמען דאַס אייזיער, דאַסס אַנגאַרן וועלכסט־שטאַנדיג אונד דאַסס עס אייגע אייגענע רעגיערונג אין אייגענעם פאַרלאַמענט האַט, קוקט דאַסס עס אין אַנגאַבאַנגענעם קאַנזעקוענץ איז, אבער איך אין דיא אַוסוואַרטיגע אַרבעט אין דער קאַפּעל מעהר אַלס נעכטיר־ליך, דער אנפאַנג אונד דאַס עגדע איהרער פאַלי־טיק וואַר אונד איז: שוואַרטעריש פייטשאַפט פיר רוסלאַנד, אייגערבייטליכער דאַסס נעגען אַלען וועלכען דער רוסישען עראַבערונגסזוכט עגטגעגעטעטען. — אַנעטען איז אין פראַנ פאַן אייגעם טשעכישען אַבגעאַרדנעטען אונטער דעם מיטעל אַסטערייכס בינדנוסס מיט דייטשלאַנד אייגע בראַשיעדע ער־שעגען, וועלכע נעט אונד אַלען שפיטזען גענען דען אַנגאַרישען אינפלוסס אויף דיא אַוסוואַרטיגע פאַלי־טיק. נראַף אַנדראַשי — דייסס עס דאַרין — דאַבע דורך דאַס בעזעהס מיט דייטש־לאַנד דיא טשעכען אין גראַסס אונ־גלייק גנשטרעצט אונד צאַנץ צוישען אַסטער־דורך אונד רוסלאַנד נעשטעטעט. וואַצו ער זיך פאַן ביסמאַרק, דער אין פאַסעטע פעדרייטען דעסס, אינגאַרן וואַ שולד, ווען דיא מאַגאַרישע אייגע נעפאַהרליכע אייגענטפאַלטיק בעפאַלגט, דיא נאַטהווענדיגע צו דעם לעטצטען פעדר־דערבליכען קריעגע מיט רוסס־לאַנד פיהרען מוסס. ווייטער ווירד אין דער בראַשיגע פיעזעלגנעטיס נעגען דייטשלאַנד גע־פעדעטעט, אונד דיא מאַראַל, וועלכע דער פעדפאַס־סער אייס דעם נאַנצען צעלטס אייז: דיא ערי־נייערונג דעס באַהמישען שטאַאַטעס וואַ דער בעסטע שוטצדאַמס נעגען דייטש־לאַנד. — דאַ קאַן דיא אַסטערדייכיש־אונגאַרישע מאַנאַרכיע ווייקלער אייסדרוקען: נאַטט בעזיעט מיך פאַר מיינען פייגדען, פאַר מיינען פיגדען ווער־דען אך מיך שאַן וועלכסט צו שוטצען ווייסען! — וואַ אייס פראַנ טעלעגראַפיגדיש ווירד. וואַיר־דען נעסטערן אייגע האַגדען אייפאַראַ דיא אבער־וואַהנטע בראַשיגע אין דער נאַנצען אייפאַלגע פאַן פעדרטיוגגד עקזעמפּלאַרען קאַנפיסצירט.

* * *

דער דייטשע רייכסטאַג וואַורדע פיר דען 14־טען נאָוועמבער איינבערופען, מאַן ערוואַרטעט, דאַסס ביסמאַרק שאַן אין אייגער דער ערסטען זיטצונגען דאַס וואַרט ערגרייפען וואַרד, אום זיך אבער דיא נעיעסטע גע־שטאַלטונג דער אייסואַרטיגען לאַגע צו אייסערן. הייצו שיינט יעדאָך וועניג האַפענונג פאַרהאַנדען צו זיין, דען דער דייטשע רייכסקאַנצלער, וועלכער עגטשיעדען נעגען דיא צוזאַמענקונפט דעס צאַרען דעדער נעדערלאַגע וואַ טיעף גענוגען אייז, דאַס אין פראַ פאַרבערייטונגען געטראַפען ווערדען, דען בעזיעהונגען דייזקעדערדען טשעכען אבגעלעהנט אבגעלעהנט אין אייגע קאַמפּעזיציע צו פעראַנטוואָרטען. אין דער טהאַט וואַיסטען דיא טשעכען אין איהרעם שטאָלץ נעכט מעהר, וואָס דיא פעראַנגען אַלען, דיא דעטשטען הייטצען נעגען דייטש־לאַנד. — דאַ קאַן דיא אַסטערדייכיש־אונגאַרישע מאַנאַרכיע ווייקלער אייסדרוקען: נאַטט בעזיעט מיך פאַר מיינען פייגדען, פאַר מיינען פיגדען ווער־דען אך מיך שאַן וועלכסט צו שוטצען ווייסען! — וואַ אייס פראַנ טעלעגראַפיגדיש ווירד. וואַיר־דען נעסטערן אייגע האַגדען אייפאַראַ דיא אבער־וואַהנטע בראַשיגע אין דער נאַנצען אייפאַלגע פאַן פעדרטיוגגד עקזעמפּלאַרען קאַנפיסצירט.

* * *

דער דייטשע רייכסטאַג וואַורדע פיר דען 14־טען נאָוועמבער איינבערופען, מאַן ערוואַרטעט, דאַסס ביסמאַרק שאַן אין אייגער דער ערסטען זיטצונגען דאַס וואַרט ערגרייפען וואַרד, אום זיך אבער דיא נעיעסטע גע־שטאַלטונג דער אייסואַרטיגען לאַגע צו אייסערן. הייצו שיינט יעדאָך וועניג האַפענונג פאַרהאַנדען צו זיין, דען דער דייטשע רייכסקאַנצלער, וועלכער עגטשיעדען נעגען דיא צוזאַמענקונפט דעס צאַרען הערשאַפט אהנמאַכטיג, דיא ווירקונג דיעזער דיעזער הייצע צו אינטערדריקקען.

דיא עדבעטעריונג דער רוססען נעגען דייטש־לאַנד האַט דען האַסטען גראַד ערדייסט. אלס פיירסט ביסמאַרק דען אינטאַלינגשען מיינס־טערפראַזיעגען קריספי צו זיך נאָך פרעדר־רוסבריטץ נעלאַדען אונד דורך דיא הערבייצעהונג אינטאַלינגס צום דייטש־אָסטערייכיש־אונגאַרישען בונדעסבעגריפ נעגען דאַס דייטשלאַנד אייגע רוסלאַנד נעטס אנגעשעען וואַ. דאַסס עס אייגע אין צוזאַמענגעהען מיט דעם צאַרעוויטש פעד־ציכטע, אונד דאַסס דאַס שרעקקבילד אייגעם רוס־סיש־פראַנצאָסישען בונדעסבעם קוגען מעגשען אים וויטשען דייטשען דוגע מעהר צו אנגעטהען אים שטאַנדע וויא.

דיא אייגעטבלעגונג דייטש דעם רוססישען קאַיזערס נאָך שטעטען דאַס וויא אין קאַל־טעם באַד אייף דייטשלאַנד געוויקט, וועלכעס זיך נאָך אומעטר דען גלייכען אין אייגע בעסעדע גע־וועגע רוסלאַנדס אייגעדען וואַלטע. ווען נון אייך דער צאַר נאָך בערלין דייטש אונד דעם גרי־זען קאַיזער ווילהעלם דיא האַנד דרוקקט, דאַן ווירד דאַס אין דער טראַדאַנדע דעם דייטש־אָסטער־דייכיש־אונגאַרישען בונדעסבעם בעגיסטעם נעטעט אנדערע. אונד דעסטראַלב עטטען קאַנן דער פראַגע, אב דער צאַר אינער דייטשלאַנד אדער אינער שיעדען דייטש קיינע אַלליצאַנסען פאַלגטשטיג וויכטיג בייגעלעגט ווערדען.

צור טאַגעסגעשיכטע.

אין אינגאַרישען דעלעגירטען־קרייזען גלייכט מאַן דאַס דיא דע־לעגאַנדענפאַנאַטע אינער דיא אינגאַרישע פאַלטיק דורך גלאַטט אבגעקקעלט אונד ווער קורץ דיעזען ווערדען, גלייכוואָהל דייפעטע דער מיסטער דעס אייסערן, גראַף קאַל־נאָקי גלעגענהייט פיהרען, אייך אייגעלע אנ־פראַגען אייפקלאַרונג צו ערטהיילען.

אין דער אָסטערייכיש־אונגאַרישען דע־לעגאַציאָן בעאַבזיכטיגט מאַן דיא רעגיערונג וועגען דער מיסבעהאַגלונג צו אינטערפעללירען, וועל־כע ביא דען באַסנישען אַרמעע־לייע־פעדרונגען זיך צייגען.

דאַס אינגאַרישע אָבגעאָרד־נעטענהאוס האַלט דייטש אים אייזער נאָכ־מיטטאָג זטצונג.

* * *

דער אָסטערייכישע אינטערדיכטסמיניסטער, הערר פאַן גייטש, האַט זיך אים דען שטאַאַט דעם ער, וויינע דיעזעטע לייסטען, אין גראַססעס פערדיענסט שאַן דאַדורך אלליין ערוואַרבען. דאַסס ער דען הערדען טשעכען צוגעטע, דאַסס נעכט אלליעס, אדער אינגעטליך דאַסס נאָר נעכט פאַן אייגען אבראַגנס. וואַ וואַללטען דען מיניסטער שטרעבען, ווייל אייגען וויינע שול־פעלאַסע נעכט טשעכיש נעגען וואַרען, אונד פעלגען וועלכסט אין דיא גרובע, דיא וואַ אדם נעגראַבען, הערר פאַן גייטש נעכט נאָך אונד בלייבט פעסט אים אַטטעל וטצען, וואַהרענד דער אינפלוסס דער טשעכען מיט

עדאַקציאָן אונד אַדמיניס.
מראַצייאָן בעפינדען דיך:
בודאַפּעסט,
וואַיצנער־רינג נו׳ 15,
פּראַנומעראַציאָנס־פּרייס:
פיר אָסטערייך־אונגאַרן
גאַנציעהריג 8 גולדען אָסטר. וויר.
האַלבייעהריג 4 גולדען אָסטר. וויר.
ווירטעלייעהריג 2 גולדען אָסטר. וויר.
פיר׳ס אויסלאַנד
גאַנציעהריג 10 גולד. — קר. 6. וויר.
האַלבייעהריג 5 גולד. — קר. 6. וויר.
ווירטעלייעהריג 2 גולד. 50 קר. 6. וויר.
פּראַנומעראַציאָנען
תעדרען יעדען טאָג אָנגענומען ווערדען.
אַנאָנצען ווערדען
נאָך אויפלעגעלדיקען טאַריף בערעכנעט.

אלטע, יידישע באַרמהערצינקייט! וואָ ביזט דוא?

דורך צכוטע שאַמהאַפטיקייט, באַרמהערצינקייט אונד וואָהלטהאַטיקייט פּפלעגט זיך דאס אַלטע יידענטום אויסצוצייכנען, ווען שאַן דיא יידישן מאַנער אַלס בישנים, רחמנים אונד גומלי חסדים גאַלטען; וא געריכטען דיעזע שאַנען איינגעשאַפטען נאָך מעהר דען יידישן פרוען צור צייר, אונד ווער בעגריפען עס יא, דאַסס עס אינטער איינעם גאַנצען פאַלקע אויך ליידער זאַלטע נכט, וועלכע דעסען הערלליכסטען איינגעהיימליכקייטען פאַן זיך וויסען; דאַסס אבער איינע פרוא, דיא פערמעגע אירהרעס אינטעללינענצראַהעס, אירהרעס יידישן פאַמיליענאַדעלס אונד אירהרעס ראַנגעס אין דער געזעללשאַפט בעריפען איט, אודערען מיט דעם גטען ביישפּיעל פאַראַנזיגהען, איינע דער אבערוואַהנען הומאַנזאַרען גרונדזאַטצע אין דער גראַבסטען וויזע פערלעגטצ, דאַס איט ווערד שמעצלך.

אינטער דיא אבערשריפט „פלאַטצליך געשטאַרבען" בראַכטען אַללע בוראַפעסטער צייטונגען פאַרגעסטערן פאַלגענדע נאַטיז: „דיא איס פראַנגעבערטיגט אונד אין דער באַנאַקאַסס נו 23 וואַהראַפטיג איינגעבראַהנאַרבייטערין פאַנני ראַבּיטשעק פּיהרטע הייטע (וואַנטאַג) אירה קליינעס מאַדכען אין דיא אירעליטישע שולע אין דער ראַטבאַכגאַסס, אים דאַסולבסטע איינשרייבען צו לאַססען. מיטטער אונד טאַכטער מיסטען לאַנגערע צייט אויף דען שולדירעקטאַר וואַרטען, אַלס דערזעלבע עדליך אולאַנגטע, גינג אירה דראַבישעק עגטגעגען אונד וואַללטע אירה דאַס שולצינסס דעם מאַדכעס אבערריכטען, אונד יעדאָך אין דעמזעלבען איינגעבלליקק מיט לייטעס שריא לעבלאַן צוראַמען, איין הערצשלאַג דאַטע אירהרעס לעבען אין פלאַטצליכעס עדע בעריטעט.

ווער וויסען פאַן דיעזען פאַרפאַללע עטוואַס מעהר.

פרוא ראַבישעק וואַר קיינע איינגעבאָרענע אַרבייטערין, אונדערען דיא פרוא איינעס בוא דער אַסטערריכיש-אונגאַרישען שטאַאטסבאַהנען עהע מאַלס אַלס קאַנדוקטאָר, דייטע אבער אַלס פאַרמעער אנגעשטעללטען הערען יאוף ראַבישעק, דיעזער דאַטע פאַר עטוואַ 5 יאַהרען דאַס אינגליקק, אים דיענסטע שוער ערקראַנקט צו זיין, אונד אים איהן נכט נאַכן בראַללאַ צו מאַכען, ווען אירה דיא איינגעבאַהנדערקציאָן דיא אַללערדינגס מיט איינעס יעהר גערינגען געהאַלטע פערבינדונג פאַרטערבשטעללט אָן. דיעזער געהאַלט געגטעט לאַנגע נכט צור ערהאַלטונג דער פאַמיליע ראַבישעק, וועלכע אים מאַנן, ווייב, דריא אונמינדיגען קינדערן אונד איינער אַלטען פערוויטוועטען שוועסטער דער פרוא ראַבישעק בעשטאַנד. דיעזע, אַלס ערבאַרע, שטעללע, בעשיידענע אונד טרייע נאַטטין, מאַכטע זיך גין זעלבסט אנס פערדיענען אונד וואַרדע וא-שערין, מאַנ אונד נאַכט אַרבייטענד דורך אונזערטרעלכען פלייס דען אבנאַנג, וא דאַסס דיא אַהר הוין צוואַר ווער בעשיידען, אבער אויך יעהר אבטבאַר ערהאַלטען קאָנגטע.

דען לעטצטען יום בפיר פערבראַכטע פרוא ראַבישעק מיט אירער שוועסטער פאַן פריה בין אבענדס אים בעטהויז; אירה מאַנן, פאַן ווייגער באַוען קראַנקהייט געפאַלען מוסטע דען גראַבסטען טהייל דעס מאַנגס צו הויזע פערבריגגען. וויא בעטעט דא דיא אַרמע פרוא איינבריגגטע אונד מיט הייסען טהראַנען צום אַללמאַכטיגען, פיר זיך, פיר אירהרן אַרמען קראַנקען מאַנן, פיר אירהרע אינטינדיגען קינדער. דא פלאַטצליך וווּרד עס שטיללע אים בעטהויז; דיא אַנזיעיגען האַרבען אויף, עס וווּרד אים נאַכטן דער גמוטיגע אייגע ערדע גאַנזען, אין וועלכער דיא יד שון עלטערן דאַאַר געוואַרטן וווּרדען, אירהע קינדער דיא מיססאַנס-שולע בעזוכען צו לאַססען, וועלכע זיך אין דער מאַנדאַגסס בעפינדען אונד קינגען אונדערען צוזעקק האַבן. אַלס דיא אַנשולדיגען קינדער דעס יידישען גלייבען אבזיינדיג צו מאַכען.

פרוא ראַבישעק וואַר טיף ערגריפפען. — אויך אירה קינד, אין 11-יאַהריגעס מאַדכען, בעזוכטע דיעזע שולע, דערען פערוורפליכען צוזעקק דיא נכט קאָנגטע, דיא פאַסטע אים נאַטטסהייזע דען פעסטען עגטשלוסס, איהר קינד אים יעגער שולע צו נעהמען אונד עס אין דיא יידישע שולע אינשרייבען צו לאַסען. דיא אַרמע פרוא אַהנטע נכט, דאַסס דיעס איהר לעטצטער וווּנ, דער וווּנ צו איהרעס טאָדע זין וווּרד.

דיא מיט אַרבייט איבערהיפפטע פרוא קאַם עגדלעך אַם אַנגטאַג, דען 30-טען אקטאָבער, דאַצו, איהרען אַם פערוואַהנגסטאַג אים בעטהויזע נעפאַס-טען עגטשלוסס איינצוגיפהרען, דיא נגג מיט איהרעס טאַכטערכען אין דיא אין דער ראַבבאַנאַסס בעפינדליכע איזר, שולע, וווּ דיא דער פלאַטצליכע טאַד עראַיילטע.

דער שוועסטער דער דיא אינפערהאַפטע פערשטאַרבענען, דער פרוא קאַהן, טהיילטע מאַן מיט, דאַסס פרוא ראַבישעק אים שוועגעריד אהנגאַכטע געוואַרדען וווּ. דיא אַרמע אַלטע וווּטוועטע אויף דאַרטהין אונד וועגעטע זיך אין דיא פרוא דעס שולדירעקטאָרס מיט דער ביטטע, איהר צו אַנגען, וווּ דיא אהנגאַכטע געוואַרדענע פרוא, וועלכע איהרע שוועסטער וווּ, זיך בעפינדע.

דיא איטט דיא טאַדט מאַן האַט דיא עבען וווּגגעפיהרט, לויטעטע דיא ריקקבטסלאַטע אַנטוואָרט, וועלכע אויף דיא אַנגליקקליכע וווּטוועטע דיא שרעקקליך ווירקטע, דאַסס דיא מיט דעס אויפשרייבען „שמע ישראל" באַרהערצוגער נאַטטע" צוזאַמען-שטרעצטע.

„מאַכען דיא הייער קיינען לאַרם" דיעזע דיא פרוא דירעקטאָרין דעס אין דער פערצייפלונג האַרערגעגעדען וווּיבע צו אינטשעסס דיא צור טהיר הינגיס.

ווען איינע שולקינדער בוא דיעזער גרוזע-האַפטען סצענע צוגעגען וווּרען, זא קאָנגטען דיא פאַן דער פאַרגעדמען פרוא שולדירעקטאָרין לערנען, דיא מאַן מיט איינער אַנגליקקליכען, פאַס שוקקאַל האַרט בעטראַפפענען פרוא אומגעהען אַללע.

פרוא קאַהן שלעפפטע זיך מיט געבראַכענעס הערצען נאַך הויזע, אים אירהרן אַמטער מיט דעס דעס קראַנקען מאַנגעס אונד דער דריא אינגעדיגען קינדער אַרמען שוועסטער צו פערוויגען.

פערלאָזונג

דער אונגאַרישען ראַטהמנקרייצלאַזע

בייא דער אם 30. ס. מ. פאַרגעגאַנגענען צוזאַמענקונפט וווּרדען אַנוועזענדע פאַרגעגענע סערען געצאָגען: 429 544 845 1650 2239 2415 2448 2744 3261 3369 3997 4652 5409 5588 6229 6340 7389 7650, דער הויפטטעפעל מיט 10000 מ. פיעל אויף נ׳ 6753 נו׳ 53; פערנער נעוועגען: יע 500 מ. פ׳ 2293 נו׳ 95, פ׳ 2848 נו׳ 506; יע 100 מ. פ׳ 2118 נו׳ 39, פ׳ 4507 נו׳ 41, פ׳ 5661 נו׳ 37, פ׳ 5855 נו׳ 76, פ׳ 7309 נו׳ 31; יע 50 מ. פ׳ 720 נו׳ 21, פ׳ 1282 נו׳ 36, פ׳ 1408 נו׳ 16, פ׳ 1522 נו׳ 11, 1747 נו׳ 58, פ׳ 1753 נו׳ 50 פ׳ 2382 נו׳ 70, פ׳ 3645 נו׳ 26 פ׳ 4617 נו׳ 50, פ׳ 4720 נו׳ 30, פ׳ 5219 נו׳ 11, פ׳ 5664 נו׳ 38, פ׳ 5998 נו׳ 48, 6007 נו׳ 80, פ׳ 6142 נו׳ 73, פ׳ 6357 נו׳ 28, 7192 נו׳ 59, פ׳ 7739 נו׳ 17, פ׳ 7761 נו׳ 15, פ׳ 7850 נו׳ 38; יע 25 מ. פ׳ 251 נו׳ 29, פ׳ 312 נו׳ 96, פ׳ 342 נו׳ 64, פ׳ 847 נו׳ 15, פ׳ 1461 נו׳ 28, פ׳ 1712 נו׳ 12, פ׳ 1781 נו׳ 69, פ׳ 1985 נו׳ 74, פ׳ 2170 נו׳ 76, פ׳ 2614 נו׳ 81, פ׳ 2795 נו׳ 92, פ׳ 2912 נו׳ 61, פ׳ 2930 נו׳ 15, 3541 נו׳ 66, פ׳ 3545 נו׳ 6, פ׳ 3652 נו׳ 63, פ׳ 3818 נו׳ 55, פ׳ 3847 נו׳ 55, פ׳ 3997 נו׳ 64, פ׳ 4645 נו׳ 83, פ׳ 5112 נו׳ 90, פ׳ 5139 נו׳ 10, פ׳ 5483 נו׳ 3, 5504 נו׳ 22, פ׳ 5705 נו׳ 15, פ׳ 6038 נו׳ 55, פ׳ 6127 נו׳ 25, פ׳ 6445 נו׳ 30, פ׳ 6478 נו׳ 7, פ׳ 6613 נו׳ 76, פ׳ 7072 נו׳ 60, פ׳ 7304 נו׳ 2, פ׳ 7336 נו׳ 77, פ׳ 7697 נו׳ 69.

פרענומעראַציאָנס-איינלאַדונג.

ווער ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראַנטען, דערען פרענומעראַציאָנס-שעהען אַם 1-טען נאַיעמבער צו עגדע גגאַנגען (וואַס נאַנץ דייַלך אויף אירער „אַדרעסס-שליפּע" אנגעצייגט איזט), אירהע נוטערעראַ-ציאָן נישטגס צו ערגייזען, דאַמיט דיא וויי-טערע פערזענדונג דער בלאַטטער קיינע שטאָרונג עלייטדע.—

ווער ערזוכען אינזערע געעהרטען פרענומעראַנטען אונד פרייגדע, זיך מיט איהרען צוגעהעריגען דורעטט אז אינזערע דעראַטציאָן צו וווּגדען.

אויך בטטען ווּר, דיא אַדרעסס דייטליך וויא פאָלגט אנגעגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

וואַטצנער-רינג נומ׳ 15, בודאַפעסט.

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Ring Nr. 15.

זאַמטליכע פ. ס. אבאָנגענטען אינזערעס בלאַטעס עראַהלטען דאַס

נייע נעווערבעגעזעטצין אונד שאַנקרעגאַלע

צוזאַמען, נאַכדעם דעטצטערעס אבגעשלאָס-סען זיין וווּרד.

נעשאַפטסבעריכט

נעטרייד-נעשאַפט. ווייצען וואַר נעסעזען וועגען צו מאַרגען נעבראַכט דיא פיזרוס וואַר נו ט. פרייז וואַרען 5 קר. האַהער.

ווייצען, טהייס: 100 מעטער 81, קילאָגראַמס 7.35 נוד. 400 מעטערצענט 81.7 קילאָ 7.32 נוד. 600 מטרצ. 81 קילאָ 7,35 נוד. 200 מעטערצען. 80,5 קילאָ 7.10 נוד, מעטעריבאַדען 100 מטרצען 80,5 קילאָ 7.20 נוד,— 100 מעטער-עגענטער 79.5 קילאָ. 7 10 נוד. 100 מעטר. 79. קילאָ 7.20 נוד. 100 מעטרצ 77 8 קילאָ 7,10 נוד.— באַטטשקאַער 300 מעטרצ 79, קילאָ 7.20 נוד. באַנאַטער 4000 מעטער-צענ׳ 79. קילאָ 7.32½ נוד.— (אללעס פער 3 מאָנאַטס.)

מאַרן 5,— — 5.60 נוד

גערסטע, פוטטער-וואַרען 5,45 — 5,50 נוד

מאַיס —7,— 7,30 נוד.

מוקוריזן 5,94—5,96 נוד.

האַפער, 5.35 — 5,42½ נוד.

דיא אַמטליכען געטרייד-נאַטירונגען דער הייזיגען מאַרגהאַללע זינד: ווייצען:

סוואַל.	באַשטאַער: fl.kr.	פעסטער-באַדען: fl.kr.	טהייס: fl.kr.
78 קילאָ	7.05—7.—	6.95—6.90	6.—6,95
79 „	7.15—7.05	7.05—6,95	7,10—7,—
80 „	7.25—7.10	7.15—7.—	7.20—7.15

טערמינגעשעפט. ווייצען פער הערבסט 7,31—7,34 נוד. האַפער פער הערבסט 5,30—5,32 נוד. קוקוריז פער מאַיינט 1888, 71 5—5.73 נוד.

רעפס. (האַנף) פער פעסטמנטער-אַלטאַבער 1888 10·80—11. נוד.

שפּיריטוס. נייע מעטהאָדע, אים קוויינטע 26.25 פר. אים גראַדען 25,75 נוד. אַלטע מעטהאָדע, פרעסהעפע שפּיריטוס 28,75—29. נוד. אַללעס פער 10,000 ליטר-פּרצ.

פרעסבוריגער שלאַכטפיעהמאַרקט. דער אויפטריעב אויף דעס פרעסבוריגער פיעהמאַרקט פאַם 31. ס. מ. בעשרוג 1349 שטיק, דאַפאָן וואַרען 1115 אונגאַרישע, 152 דייטשע אונד 65 גאַליצישע. דיא פרייזע וואַרען: אונגאַרישע 53.— — 58, נוד. דייטשע 54—60,50 נוד אונד גאַליצישע — נוד. (אללעס פער 100 קילאָ.)

ווייגער פערקעהר.

ווייצען פער הערבסט 7.90—8.06 נוד. פער פריהיאַהר 1888, 7,62—7.72 נוד.

מאַרן אונגאַרישע 71—73 קילאָ —6,— 6,20 נוד. קוקוריזע אונג. 60—6,70 נוד.

האַפער אונגאַרישער 5,60 — 5.75 נוד. פער מעטער-צענטנער.

ריבאָל 30,—30,50 נוד. פער מטרצ.

שפּיריטוס 25,75 — 26, נוד. פער 10000 ליטער פערצענט.

ווייגער שלאַכטפיעהמאַרקט דער אויפטריעב אויף דעס ווייגער שלאַכטפיעהמאַרקט אַם 21-טען ד. מ. בעשרוג 3776 שטיק, דאַפאָן וואַרען 1609 אונגאַרישע, 990 אַמעריקאַנישע אונד 1127 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100 קילאָגראַמס: אונגאַרישע מאַסס-אָכסען 49 — 58. נוד. אַמעריקאַנישע 51. — 60, נוד. אונד דייטשע 50. — 62 נוד.

פערוטוואָרטלעכער רעדאַקטאָר

מ. סאַבאָלטשי.

Eigenthümer: Witwe M. REIS. Herausgeber und verantwortliche Redacteur: M. SZABOLCSI. Budapest, Druck von Sam. Markus. Andrassystrasse Nr. 12.

טהום דאס אמט איינעם אויסיערדיטאמטספראפעס-סארס בעקלידעטע. דער זאהן ווארד ווארד ראל-גיאו ערצאנגן ווארדען. דאך איזט כאראקטערפעס-טענקייט גערארדע ניכט זיינע שטארקסטע זייטע. ער הייראטהעטע נאך דייטשלאנד אונד לעבטע דארט צופרידען. דא ערפוהר ער, דאסס אים וויינער אללגעמיינען קראנקענהויז דיא שטעללע איינעם פרימאר-ארצטעס ערלעדיגט זייא: דאס ליעסס איהן ניכט רוהען אונד ער בעוואכט זיך אום דיזען פאכסטן. אכער ער איזט — יודע, אונד דאס שיין אידם איין הונדערטנסס צור ערלאנגונג דער הייסס ערזעהנטען שטעללע צו זיין. ער בעאיילטע זיך, דיזען נעכורטספעללער צו דעפאריירען אונד לעגטע וויינעם שטעללענגעזוכע אין פריש געשריעבענעם טופצייגנים בייא. פאללקאממען בע-רוהיגט ווארטעטע דאנן דער יונגע ארצט דיא עגט-שייידונג אב. טאגליך לאג ער דיא אמטליכע יונגע צייטונג אין דער וכערען ערוואכטונג. דארט זיינע ערגענגונג צו פינדען. נאך קיים אכט טאגען ליעזט ער ריכטיג אין דיעזען אמטסבלאטטע, דאסס דער וואלאנט גייזינגע פאסטען איינעם פרימאר-ארצטעס אים וויינער אללגעמיינען קראנקענהויז בעזעטצט זייא. אכער — א וועה — ניכט דורך איהן, דער זיך איינעם צו דיעזעם צייטקקע טיפען ליעסס, אנדערען דורך דען גיכטיפטען זודען הערען דר. לאנג אים אינגסבריקק.

" (אינגעשיכטע דעם פאל-קעס אזור אל) איזט דיא נייעסטע ארבייט דעם בערידמטען פראנצאזישען געלעהרטען ערנסט רענאן. דער זיך אלס נייסטליכער דיכטעריזיס דיא אינגאדע דעם פאפסטעס פיס 9-טען צוזעצא-גען האטטע. ווייל ער אין איינעם בוכע אכטער דען כריסטליכען ערלאזער דיא דעמעלכען צוגעשריע-בענען וואנדערטהאטען אויף נאטירליכעם וויעג ער-קלארטע. דאס ערסטע באנד דער יודישען געשיכטע פאן רענאן איזט אבכען ערשיינען. אונד דער פער-פאססער וואנט, ער האבע פאר מעהר אלס 40 יאה-רען דען פלאן געפאססט, דיא געשיכטע דעם אור-שפרונגס דעם כריסטענטהומס צו ערצאהלען אונד האטטע איינגעטליך מיט דער געשיכטע דער יודען בעגונגען אללען. בעפאר ער דאצו שרייטט, האט לעבען דעם כריסטליכען ערלאזערס צו שילדערען, ער האבע יעדאך מיט ריקקיכט איף דיא אינכרבר-דיכט דער יודישען געשיכטע לעבענס זיך בע-איילט. דיא ערסטען 150 יאהרען דעם כריסטענטהומס דורכצופאהרשען. פאן וויינעם נייעסטען ווערקע וואנט ער, ער האבע זייט יעכסס יאהרען וויינען נאכצו פייסס דיעזער גראססען ארבייט געוויידמעט ווילכע עטצאט בין צור צייט דעם ערא עגטוויקפען איזט. בלייבט ער אם לעבען, זא ערשיינט דער צווייטע

פאלליעטאן.

איים דער שרעקקענסצייט

דער ערסטען פראנצאזישען רעוואלוציאן.

(68-טע פארזעטצונג.)

נאאשאללען לאז דאס שרייבען אונד אנגעלינא מאר-טע צו. זשירומאי דאשטע נחיילט אין דיעזעם בריעפ מיט, דאסס דאנמאן, דער פאזאיידענט דעם „וכערהיסס-אויסשוססעס", מיט איינגען פריינדען נאך מעדאן געריידט זייא, וואהרן ער (זשירומאי) איהם פאלגט, אים דאס דיא בענגארינג אנגעלינענס צו ערווייקען, דאס איהם אויך געלונגען זייא. דאריוף וואר ער אין נאלאפס נאך פאריז צורקזגעקעהרט אונד האבע דען בעשיעפסענען בריעף דאנמאנס מיט וויינעם שרייבען דעם דיעזער דעם שטארהוזוס אובערגעבען, דער אללען בעריכטונג זייא, צו יעדער שטונדע אין דיא נעפאנגנישסע אינצוזעהען.

דער בריעף שלאפס מיט פאלגענדען וואָרטען: „דאס שרייבען דאנמאנס מוסס זעהר אין אכט גענאמען ווערדען, דענן אהנע דאנזעהבע ווירד דער פעריואהרער דאס פייר-לייז פאן אנאיז נעוויסס מיט אללען צום פארע פעראר-מהלגען אין דיא „מאנסיעשעריע" וגעדען, וזא עס קינע יעגטונג פאר דער הינריכטונג מעהר גיבט.

וויילקליך לאג דעם שרייבען זשירומאנס אין בריעף דאנמאנס אן דען פעריואהרער בייא מיט דעם בעפעהלע, דיא יונגע אדעלינע פריא צו לאכסען, דענן דיא אמטליכע בענאנאד גיבט ווערדע עגסס אם אנדערען טאג אייגנפעריטיגע ווערדען.

„גוט, וואס זאגסט איר איהנען?" ריעף באאשאר.

„אא ווייא דיא אבצוזיטיגערען איזאלירטען ווערדען, איזט עס צוגלייך דאס וגנאד צו אירער מעדיזאנג!"

„אונד פיר זאג?" שפאר אנגעלינא. „פיר זיא איזט עס דער ריזיג צום מארג! גלייבען זיא, דאסס אירע גראסס-הערציגען ליעבע מך טיישען? וויא קאנגען זא אראשנעהמען, וענן זיא דיא דענגל אראשבענען ליעבסס? אירע עדעל-מיטהיגען עפינדונגען קאנגען נור דען אנגסטליכען מאנ-קיעד טייסען, אכער ניכט מיך!"

באאש לען מיטלעלע: „עס וואר אכער אהנע דען שיין אאן שמירז ניכט מאגליך, צו צווייען צו פליעהען, אונד דער שהאיוואכטער האטטע מיך יא דאך ניכט פיר בריטיש אנגעטהאן."

„איך האבע יא איהר נאגעגע נעשאפ מיט בריטיש אנגעהאן: מיך האט דיא אפאנסאיכס ניכט זא שיך געמאכט, וויא מאנגעדע," ואגט אנגעלינא.

„גוט," ערווידרטע דער גראף, „איך ואגט מיר: דא איך נאגן אללען שטעהט, אהנע אייך ליעבענדעס וועזען, ווערדעס מיר אייגע ציגגעס צייגן, זא איזט עס מיינע פפליכט, מאנגיר צו ריטטען, דען זיא זא ליעבען."

מאן האטטע פלאטצליך לאכס.

באאשאללען בראך דען גנגנגשאגר. אאן דעם זיא שפראכען, אבר אונד ואגט:

„הארען, זיא האט גנגרייט אים האפע? דאס איזט דער וואגען דער פעריואהרטשלשען אונד מאן ווייד יעטצט דען אויפזיג בעגיגנען. אנגעהאלטען זיא, אים אויגעגע פער-לאבסען נאכאיילען צו קאנגען. נעהמען זיא מיט נאטט אונד בעוויאיסטטאאן צור ערדע שטירצטע. דיא איבריגען ווארפען זיך אויף דען אנדערן שענדארם אונד עגט-ריסטען איהם זיינע וואפפען, דאך גגלאנג עס איהם, זיך צו פליכטען אונד אויס דער קאסערנע הילפע צו האלען. מיטטלערווייל האטטען דיא בריגדער בוך דען פאסטענקאממאנדאנטען שרעקקליך צוגע-ריכטעט. מיט וויינעם אבעל האטטען זיא איהם טיעפע וואונדען אם קאפפע, אם לינקען ארמע. אן דער רעכטען האנד בייגעבראכט אונד איהם אויס-סערדעם צווייטמאל דען פוסס דורכשטאכען. דאנן ליעססען זיא איהן לייגען אונד גגנגען מיט דעם ריכטער דורך. שטערן אויט וואהל נאך אם לעבען, דאך מיססטע עס מיט וואנדערן צוגעהען, וענן עס גגלינגען אללטע, דען אונגליקקליכען צו רעטטען. צווייא דער מארדערזינד בערריטטס פערהאפטטע.

" (אנגלייקקס פאללע.) פארגעס-טערן איזט דאס ריסס-פאלגישע שטארטסען קלוזען (גיבערגעמעטע מיסס) פאללשטאנדיג גיעדערגעבראנגט. 350 הייער וואר-דען אייגגאשערט אונד מעהרערע מעגשען זיך פערבראנגט. קלוזען איזט צום גראפסען טחיילע פאן ווידען בעוואהנט. — איינע פרכטבארע גאר-עקספלאזיאן שליידערטע אם לעטצטען מאנטאג אין סט.-לאזיז אין פאבריקסגעבייד אין דיא לופט, וואבייא 9 פעריואנען גגטאדטעט אונד 5 שווער פעריואנדעט ווארדען. — אן נאנן גגנלאנד ווטהעטע פארגעסטערן אין פירכ-טערלכער שטערב. דער בעדייטערען שאדען אנרכטעט, עס ווערדען פערשיעדענע גגשפכריכע מיט פערלוסט אן מענשענלעבען גגמלדעט.

" (בולגאריש מינצען.) דיא בולגאריש קאממער בעשאפטגט זיך עגטצט מיט איינעם אנטראג צור פראגגג בולגאריש שיידע-מינצען אין דער גגאמסטסומע פאן דרייא מיללי-גגן. דיעזע שיידעמינצען אללען אים 75 פערצענט קופפער אונד 25 פערצענט ניקקעל גגפראגט ווערדען.

" (פערדאכטיגגע פאקקעטע.) אים בגלגראד וויירד טעלעגראפירט: „עגס-טערן קאמער דער פאסטענדגגגן אן דיא נאך זאפיא אן דען פירסטען פערדינאנד אונד אן מעהרערע בולגאריש מיגסטער ארדעסערט ווערד. דיא ווערדגגגן בעשטעהען אים אכט יונגע קי-לאראסס שווערדן פערעקקען אאקקעטען. אין בייא דער קאסערנע אנוועזעגדע בולגאריש-אפפיצער פאנד דיא ווערדגגגן פערדאכטט אונד טע-לעגראפירט אן דאס בולגאריש מיגסטעריום.

מיט קאַ ווער ווילדעלם איזט, בעאַבזיכטיגט, דיך דעם האַלב לאַנגערע צייט אַן בערלין פּרינצוידאַלטען.

* *

אַן דיא ד״יזע דעם צאַרען אַ־בערד״יטשלאַנד ווירד פעסט געגלויבט, אונד דאס לאַנדאַנער וועלטבלאַטט, טיימס, ווילל וויסען, דאס דער צאַר נור דעם האַלב בעשלאַסען האַבע, איבער דייטשלאַנד נאָך פעטערסבורג הייטצוטאָגען, ווייל זיינע קונדער ניכט דיא וועריינע ערטראַנען קאָנען, דאַנגעגען לויפען נאַכריכטען אין, וועלכע בעזאָגען, דאס דער רוסישע קאַזער דען זעגע־וועג אַהאַלטען ווערדע, טראָטז דאַבע אַזאָ, דאס אים רוסישען זעגעהאַפען אַל־לעם פיר דען עמפאַנג דער צאַרעגפאַמיליע פאַר־בערייטעט איזט. איכרזעגעס מעלדעט דיא „קאַלניש צייטונג״, דאס אַן בערלין אים דעם צאַרען מיט־געטהיילט וואָרדען זייא, מאַן ווערדע זיך דאַרט ניכט פערלעטצט פיהלען, ווען דער צאַר ניכט איבער דייטשלאַנד דיא הייערייע נעהמען וואָלטע.

* *

אַן פראַנקרייך איזט דיא געפאַהר איינער פראַזידענטשאַפטסקרזיז ווייגסטעגס פאַליפיג בעווייזטיגט. דאַ דער פראַ־ווידענט דער רעפּובליק, הערר גרעווי, דעם מיניסטעראַטט מיטגעטהיילט האַט, דאַס ער אַן דיא אַבראַנגזע ניכט מעהר דענקע, דאַס מיניסטע־ריום דאַט דעסהאַלב בעשלאַסען, זיך דאַס אַ־טראַג ניכט צו ווידערזעטצען, וועלכער איינע אונטערזוכונג געגען ווילזאָן דען שווייגעראַזאָן דעם פראַזידענטען בעצווינגען, דיא אונטערזוכונג זאָלל זיך איין פאַלגענדע 5 פּונקטע ערשטרעקען: איזט עס וואָהר, דאַס ווילזאָן דיא פאַרטאַ־אונד טעלעגראַפען־פּרייס אויסגעטהאַן פיר זיך פערזונדעזע? וואָרדען אבגאַבען, וועלכע מאַן דעם שטאַאַט שולדיגע, צוריקקערשטאַטטעט? האַבען שטאַאַטסבאַמטע זיך צום אָרדענסווידריגען גענעמען? וואָרדען אפּפעזיציאָנעלע אַמטער פערשאַ־פערט? איזט עס וואָהר, דאַס וויכטיגע דאָקומענ־טע, וועלכע האַטטען גהייס בלייבען זאָללען, גענ־וועגען וואָרדען?

מיט דער אונגעכטמאַסיגען פערוויגרונג דער פאַרטאַ־ אונד טעלעגראַפענפרייהייט פערהאַלט עס זיך ווייא פאָלגט: וועכן אַהרע הינזיכט האַט ווילזאָן זיינע גראַסער קאָרדשפאַרדענען פאַרטאַפרייא עקספעדירט, אונדעם ער דאַצו דיא שטאַמפּיליע וויינגעס געשריעבען, דעם פראַזידענטען גרעווי, בע־נישצטע, וועלכער איין פאַרטאַ־פרייהייט אונשפּריוך האַט. ווילזאָן ענטשולדיגט זיך זין דאַמיט, דאַס דיינע קאָרדשפאַרדענען צוטייסט איים אונווארטען

פערשטיידענע נייאַרטיקעלן.

* (דער דייטשע קאַזער) בעפיל־דעט זיך נאָך דען נייעסטען נאַכריכטען בעסער, איזט ערקלאַרען דיא אַרצעט, דאַס אַינע אונמיט־טעלבאַרע נעפאַהר ניכט פאַרהאַנדען זייא.

* (דרייא אבגעאָרדנעטען וואָהלען) וואָרדען געסטערן אין אונגאַרן פאַלזאַגען. אין פרעסבורג וואָרדע דעווי־דער סילאַדי (גענען מאַרען), אין באַנאַטקאַמלאַש שטאַאַטס־סעקרעטאַר בעניצקי (גענען דאַנאַ) אונד אין מאַדאַר־אַנגען באַראַן געוואָקעמען. (גענען דר. ווילים ראַונ־בערג) געוואָהלט.

* (דאַס פינגעטלענשען) דאַס שיפפבאַלאַטט וועראַהאַוס, איזט צוזאַמ־מיט זיינעם צוגעהעריגען מאַנדאַט — אינגע־גאַנגען. אַס פאַרגען פרייטאָג וואָרדע בעלאַ־קאַמאַטהי פאַן דער גערכטס־קאַמפּיסיאָן דעם אבגעאָרדנעטענזיעגס גערעכטען אַלס אבגע־אָרדנעטער פאַן צוגלעך אונערקאַנטס. צוויי־ייא טאָגע דאַרוף, אַס אַנגטאַג, האַט דאַס פינגעטלעגשען צו ערשיינען איפגעראַרט. אבער דעסמאַל ניכט, ווייא אַפּ פריהער, אים ווידער אייפצוערשטעהען, דאַס צוגלעהער מאַנדאַט שיינט זיין האַפּפינגסאַנקער געוועזען צו זיין. גון, דאַ וועראַהאיאַ קיינע איכטיבע איין דאַטען מעהר האַט, קאָגן ער זיינע אונד זיינעם בלאַטטעס בעריהפּיססע ניכט מעהר בעשטייטען, דעשגעס וואָהל אַלס איך זיינע מאַבעלשטעקקע וואָרדען פערוויצטירט. מערקווירדיג איזט עס, דאַסס דיא גלייכזעגע זוהען זיך: דעזעגן האַט עס דער וויטהענדע אגיטאַטאָר צו פערראַזקען, דאַסס ער זיך זא לאַנגע האַלטען קאָנגטע, ווייטער נעהט עס ניכט מעהר.

* (אין ווידעאַן דען פאַפּסט) דער פאַן אינו בערייטס ערוואַהנטע אינטערנאַ־קאָלנדער, וועלכער הייער אין בודאַפּעסט אינטער דען פיר פאַפּסט לעגאַ צו זיינעם יובילאַיס בע־שטיממטען געשעגקען איינגעשטעללט וואָר, איזט פאַן הערען וואַווד לעפאַלד ראַטהאַן קאַ־מאַרען פערפאַססט, 700 קוואַדראַטמעטען שטאַרק אונד בין צום אָהרע 2300 בערעגנעט. דער פער־פאַססער אבגעריכטעט דען קאָלנדער דעם קאַר־דינאַל שימאַר. דער דיא ווייטערבעפאָרדערונג דעסזעלבען פערשפּראַך.

* (אינגע פערגעבליכע טויפע) מאַכט אין ווען פיעל פאַן זיך רעדען. דער העלד דעזעלבען איזט אין ינגער. פעלבעשאַ־מעטער אַרצט דעסען פאַטער עבענפאַללס אַרצט וואָר אונד טראַגט ווייטער צוגעראַהנגען צום יודענ־אויף נעזוכט בעשטאַנדען האַבע, אין וועלכען ער אים זיינע פּראַטעקצאָן בייא נרעווי נעבעטען וואָר־דע. אבער דאַס איזט קיינע עגטשלדיגונג. דענן זאַלבע אגיטאָרטען זיך פאַן דעבטטיגען נכט פאַר־טאַפרייא. נון האַט ווילזאָן דעם פינאַנצמיניסטערען דיא סוממע פאַן 40,000 פּראַנקס צום פּרעזענט דע־זעם דעם שטאַאַטע פערוואַהרטען שאַדענס מיט דעם בעמערקען צוגעשיקקט, דאַס דיעזער בעטראַג דיא פּראַנקירונג זיינער אינגען קאָרדשפאַרדענע ווייט איבערשטייגע, אונד דאַס ער נעמיינט האַ־בע, ער זייא בערעכטיגט, פאַן דער פאַרטאַ־פרייהייט געבראַוך צו מאַכען. דאַמיט האַט הערר ווילזאָן זיך זעלבסט געפאַנגען געגעבען. דיא פּיעצענטיזעגר פּראַנקס לייגען פאַלליפיג אין דער דעפאַהרונגקאַס־סע, בייז דיא אַנגעלעגענהייט עלדערטיגט זיין ווירד.

* *

אין דער פאַרגעסטרייגען וטצונג דער בזול־גאַרישען קאַממערהאַט דיא רעגיע־רונגספאַרטייא, וועלכע בעקאַנגטליך דיא מאַיאָרי־טאַט האַט, אידרע אינפאַרטיליכקייט נעצייגט, אינ־דעם זיא צוויי רעגערונגספרייטליכע וואָהלען שטרעצטע, וועלכע איך אינדעכטמאַסיגע ווייזע, דורך פערגעוואַלטיגונג אונד דראָהונג צו שטאַנדע געקאָממען ווער. הינגעגען וואָרדען דיא וואָהלען פאַן דריי אַפּפאָזיציאָנעלמיניסטערס גראַפען פיל־סעטשענ׳ צום אבגאַרדנעטען פאַן קאַ־פאַשוואַר.

דיעזעס אורטהייל לויטעט:

דיא אַס 18־טען יעזע 1887 אין קאַפּאַשוואַר שטאַטטגעפונדענע אבגאַרדנעטענוואָהל ווירד אַלס גילטיג ערקלאַרט אונד גראַף פיל־סעטשענ׳ אַלס אבגעאָרדנעטער דעס קאַפּאַשוואַרער וואָהלבע־ציר קעס ענדגילטיג אנערקאַנט.

אין דען פאַס אבגעאָרדנעטען אַרטהור יעל־לענעק איינגעאַרבייטעטען גרונדען דיעזעס אור־טהיילס ווירד נאַכגעזייגען. דאַס אַללע פאַן דער גאַנגעפאַרטייא ערהאַלטענען בעשולדיגונגען נאַכן אונד נאַר אינגעטבאַלטע זייגען.

נעשיכטע דער נייערען צייט.

(171־טע פאָרזעטצונג.)

דיא טירקייא. דערען פאַרגעגעשעהען זייט דעם אויסטריעטען דער אייגנאַלישען פאַנג ניכט אויף אידער איינגעגען קאָפּ, אָנגעגען נור אויף דען בעשיים־מען דער פאַלשיך דער אייאָפּאַשיען גאַפּפּאַכטע בעריהמ־טע, וואָורדע דורך אייסערע פערהאַלטניסע צו איינגען רעפאָרמען געשריעבען, 1866 בראַך אין אויסשאַנד אויף דער אינזעל קאַנדיא אויס, זיין צוגעל וואָר פערעיניגונג קאַנדיאַס מיט גריעכענלאַנד, אונד אָפּפענקונדיג לויפטען דיא גריעכען דען קאַנדיאָטען אידע אונטערשטיצונג, צווייא אידע פרעגגען אינטער מאַנכען זעהר בלוטיגען קאַמפּפען, דיא דאַך קיינע רעכטע ענטשיידונג הערבייי־פיהרטען, אונד דיא גרייצמאַכטע צווישען גריעכענלאַנד אונד דער טירקייא וואָר נאַהע דאַראַן, אין איינען קריעג אויסצובריכען, שאַן אידע אין קאַפּס טירקישע טרופּ־פען אונטער אַסע פאַשאַ אין מתעסאַליען צוזאַמענגע־צאַגען. דיא טראַט איינע קאָנפערענץ דרי גראָסמאַכטע אין פאַריז צוזאַמען אונד אידע־טע דיעזע אנגעלעגענהייט. פעבראַר 1869. גריעכענלאַנד מוסטע זיינע פאָלגע אויסגעבען: קאַנדיא פערבלייבט אין טירקישע בעזיטץ, דער אויסשאַנד עולאָש. דיא פער־מאַהלונג דעס קאַנגס, נעאָרג I. מיט דער יוסטשען גראָפ־פיסען אַלגאַ פרעאַלנשע אָקאַסיע 1867.

סיביריען פעלאָ זיינען פיסען מיכאַעל אַבגע־גאַוועזען. דייא מאַרדיגע האַטטען איהן אונד זיינע בעגלייטונג אין זייעם פאַרקע. בייא בעלגיאַר אויפגעפאַל־לען; דער פיסע אונד אינע פערוואַנדטע פאַן איהם וואָורדען נעפאַנגען, מערהערע פערוואַנדע פערוואונדעט, יאַש בעריעט דיא רעגערונג דען דייצעהנטאַהריגען נעפאַנגען דעס פרעמדרעטען. מיכאַאַן אַבגעגאַוועזען ש, איס אַאַרן, וואָ ער צו זיינער איסבלוטונג זיך בעפאַנד, צור נאַכאַרגע, בין צו זיינער אַללגאַהרטיגקייט וואָורדע אייגע „רעגענגשאַפט״ איינגעזעטצט. דיא איינפיהרונג בעססערער פולטיראַשאַנדע אַפּאַר אין סערביען וואָרק־זאַמערען איינגאַנג, אַרס אין רומאַניען, וואָ דיא אין דעם אינאַוגאַראַלבאַן אינפיריגדען דער פאַרשיען, דעם וועדע־שאַפט דער בעאַרען אונד דער יאַהרס דעס פאַלקעס שייטיגען.

גלאַנצענדע פעסטליכקייטען אין דער טירקייא אונד אין עגיפטען ערגענגען אים הערבסט 1869 דיא שטייגאַנ־מע אייגאַפּ. עס וואַר דיא פיער דער ראַפּפּגונג דעס זוגקאַנאַלס. דיא פאַרעראַינגונג אונד דורכפיהרונג דיעזעס גאַפּפּען וועראַקס איז נאַמענטליך אין פערדיענסט נאַפּאָלעאָן III. וואָס איהם אינסבעזאַנד צור עהרע גערייכען וועדד. דענן פאַן גגאַאַר פעהלט ניכט אַללין דיא מיטוועראַקונג, זאַנדערן זיינע האַנד דאַס אייפערזוכט בעמעהטע זיך אַנאַר, דאַס אונטערנעהמען צו ערשיינען אַדער נאַר צו פאַיאַשיפען. (דיעזע אנגעלעגענהייט וואָורדע עבען דיעזער שאַנע צווישען פראַנקרייך אונד עגגלאַנד גע־אָרדענט). דער בייא דעם קאַנאַלס וואַר 1854 אנגעפאַנגען אונד יעטצט וואַרטיס אַללגעדעט. דאַס עס מאַנייך וואַר, דיא איינוויהונג אויף דען 16־טען נאָוועמבער פעסטצוצעטצען.

דער וועצקאַנאַל האַט איינע לאַנגע פאַן 21 מייליען, ער איזט 8 מעטער טיעף, אבער 100 אונד אַס נרונדע 22 מעטער בייטע. דאַ דיעזע מאַסע נור פיר אין שיפע הינ־ריינען, וא דער פיר דאַס פאַרבינדעס אַס אונדער עגגלענגאַמפּנדער שיפע מעהרעע אויסוויכונגען אויגע־נעלעגט. דיא קאָסטען דעס בוועס בעהרעגען זיך אויף 400 מיליאָנען פראַנקען אונד דאַבעי. אונטער דען שוויי־ריגקייטען דער בוראַוויסיהונג וואַר אייגע דער גאַפּפּען דיא בעשאַפפונג דער לעגענגמיטעל אונד נאַמענטליך דעס טרינקוואַסערס פיר דיא אַרבייטער. עס מוסטע נאַכ אינגעגער קאַנאַל אויס דעס נור הערגאַנגליכעע ווערדען. דיא בעגעגונג האַט דען נוטען, וואַשאַר דעס קאַ־נאַרס בעגיעגען; עס זיינד שיפע מיט 23 פוס טיעפ. נאַנג אַנגע שוויעריגקייט פאַסטרט, עס זיינד אויס יאַהרע 1870 486 שיפע דורך דען קאַנאַל גענאַנגען, 1871 765 שיפע, אויס עגיפטען האַלבאַר 1872 שיפע. דיא צאַהל שאַן אויף 887 אַז. ז. וו. דער פערקעהר מיט דאַפּפּער נוסטע אייגען נאַפּפּאַרטיגען אויסוואַנג, פיר יענגלעשיפע מאַכט דיא בעשאַפפונגהייט דעס יאַהרס מעעדס. דיא שיפפאַרט שוויעריג. דורך דיא בעגעגונג דעס קאַנאַלס פערקירצען זיך זיינע אונד צוגיינגען אויס יעהר פיעלע.

אויס יענע דאַסע דער וועצקאַנאַל (קאַרטייוויע פאַן עגיפטען, אויסאַר אַפּאַ. אויין עגגלע פאַן מעהרעע אלי פעריאַלך אין דען דאַפען פאַן יוען, בעלגין, פאַריי אונד לאַנדאַן צו דען פיעלגיכקייטען דער פעראַפּפּנונג אייגגלאַדען.

(פאָרזעטצונג פאָלגט).

דאס באָסניטשע יודענמאָדכען.

אין ס ע ר א י ע ו ו א לעבט דיי יאָהרען תער איין אלטער יודע, נאמענס א ב ו ל א י, דער אן דעם גלויבען דיעזער פאטער פעסטהאלט אונד איין טרייער טרקישער אונטערטהאן איזט, ער האט ווערער ווייב נאך קינד, ער האטטע נעמאלס נעהייראטהעט; דען אלס ער דיעם טהון וואללטע, פיעטע איהם איין אנדערער דיעע ברויט ווע אונד אבולא נעמ צום מיליטאר. ער פאסט טאפפער פיר זיין פאטערלאנד, אונד אלס ער ערלייך דייענטעפאנפאהיג וואהרדיג, וואר עס פיר איהן שאן צו שפאט צום הייראטהען.

נערארדע אן דעם טאגע, אלס ער איהם דער ארמעע טראט פיהרטען דיא פאנזורען (פאליצעי-טען) דיענען פריהר ט א ס פ א נ א ווע. דעסטען ווייב, מיט איינעם זעכסאהרעגען בלאנדלאקיגען מאדכען אן דער האנד, אמעמיר אונד הילפלאָ דאשטאנד.

„פריהר“ דיעע דער פערהאפטעטע דעם אבו-לאי צו: „ווען דיא נאטט איהם הערצען האסט, זא נעמ דיך מיינעם קינדעם אן! דאס מאדכען שטערט מיך דיעער מיטטער אללער מיטטעל עמפלאסט דא . . .“

„ווי טער לעסטען איהן דיא פאנזוריען נעכט שפרעכען. אבולא איילטע נאך איהם איהן צו דריקקטע איהם ערכארמיגספאלל דיא דעכטע אינד שפראך: „דיעע מיינע האנד דארייף, דאסס איך דאס מאדכען נעכט פערלאסטען ווערדע.“

דאס מאדכען וואהרע אבולא צוריהרעגען דאנד הערען, אונד דא אהרע מיטטער פאר קומטער שטארב. נאהם דיא אבולא צו זיך איהם הויז. ער האטטע נעכט מעהר פאר באהנס נעהערעט צו פיהרכ-מען, דען ער וואר אלס אונד אנגעהעלך. אכערר-דיגס קאנטע ווייטר ווע פאטטערלידע צארטריכ-קייט פיר דיא שאנע: „ע ט ט א. זא הייסט דאס מאדכען.

איינעם טאגעס — עס וואר פאר צווייא וואה-רען — ווטע אבולא אין ווייטם צימטער אין גע-דאנקען פערטעפט. פלאטצלך הארט ער אין נעריהיס אויף דער טרעפפע, ער וויל זיך ערהיב-בען, אבער דורך דיא טיהר קאם יעטטע הערען מיט גראטטעטע נעזיכט, שאנער אלס דיא יעמאלס וואר, איהנע אין וואהרע צו שפרעכען. אומארמטע דיא איהן אונד בעגאנן איהם קאפף, שטיהן אונד וואגען צו קיסטען. דאבייא קאמען אוהר טראגען איהם דען אייען, ווילכע ווע וואגען נעטטעגען.

„וואס איזט דיר, קינד? פרעג ער בעשטיר צט. דען ער לעבטע דא. ווע דיא איינען אים קאפף.

„נעטטם פאטערכען, נעטטם! מאיינען ווייסט דיא אלרעם ערפאהרען — אונד פרעגם וואר דיא אן אהרעם צימטער.

דער אלטע וואנדערטע זיך צוויאר, אבער ער וואללטע נעכט ווייטער אין דיא דראגען, דיא האטטע דא נעאנגט: „מאיינען!“

אם אנדערען טאגע ערהיעלט אבולא בעזוך. דער נאכבאר נקא יסטטש, אין סערבישער פרייסט, קאם מיט דיעעם וואהנע צו איהם, נעקלוידעט וואהרע דיא אלס וואהרע אין פיערטאג. נאך דער ערסטען בעגריסונג ועטצטע מאן זיך, דאך דאס נעשפראך וואללטע נעכט רעכט אין גאנג קאמטען.

„ווער קאמטען אין אינער וואהנ, דיא איינענט-ליך נעכט לייכט איזט“ בעגאנן ערלייך נקא. „מיין וואהן דאמיאן האט אין אינע אויף דיעע עטטע גע-וואפען.“

אבולא גלויבטע, אומגעקען צו מיסטען: דאך ער פאסטע זיך, דען גלויבטאיטערטיער וואגע ער נעכט צו ערייאהנען. דען ער קאנטע דיא גע-פאהרלוכקייט דער אפאטיליע דיסטטש.

„זא עטוואס לאסטט זיך נעכט אומערם קונע בריעכען“ וואגע ער. „אומרעגען האט זא איך מיינע עטטע דא אין וואהנ מומע שפרעכען.“

„א דיעער איזט מיין וואהן נעכט אינלעם“ דיא האט עס איהם ערלבטט נעאנט.

„דאס ווירד זא אומער שאנער“ דאכטע אבולא אים שטיללען.

נאך פיעלעם הין- אונד הערגעען פערטראטטע-טע אבולא דיא פרייער מיט דער אנטוארט אויף וואגנטאנ.

דאמיט נאכען דיא זיך ציפרייערען אונד גינגען.

„עטטע, שפראך אבולא צו איהר, אלס דיא פארט ווארען. „עטטע, מיין קינד! לייבטטע דיא מיך, דיין פאטערכען!“

„דיא פראגטע נאך!“ ערווידערטע דיא פאר-ווארדטטע אפפאלל.

„וואס האט דאמיאן מיט דיר געשפראכען?“

„דיא ערכלאסטטע.

„קינד, איך ווייסס אללעם: דיא האטט מיר זא ערלבטט נעטטעען, צוואר נור פערטטאהלען, ווייגען בעזוך אנגעקגרינט. ער וואר דא מיט ווייגם פא-טער. דער אלטע ר'סטטטש וואגט מיר, דאסס דיא ווייגם וואהנע לייבטע נעטטטאנדען האטט.

שלוכצעטר ווארף דיא זיך אן ווייגע ברוסט אונד רעפט: „איך קאנן אהנע דאמיאן נעכט לעבען!“

דער אלטע ערשראקק: „עטטע ערטטט זאה ער, וואס איזט ווייגע ווער.

„ווילסט דיא מיר דיעע בעטטערע קראנ-קגע, דיינען אומען עלטערן אים גראבע דיעע שאנדע אנטהון, איינען נעכט-יודען צום מאנגע צו ערהענגען?“

„פאטערכען, איך קאנן נעכטם דאפיר! מאנע איך מיט דען נאטטעפלייגגערן צור ווייגען האללע פערדאמטט ווערדען, דאמיאן איזט מיין פראדייג! איך ערדען!“

„דיא בייט אלזא ענטשלאסטען, דען גלויבטען דייגער פאטער אבגעשוואגען!“

„איך ווייסס נור דאס איינע: איך גלויבע אן דען אללמאכטיגען נאטט ווער מיר דיא מאכטיגע לעבען אונס הערען ווייפלטצט האט, פאן דיא איך דיא נעכט ערטטוארטצען קאנן, איך האבע עס שאן ערלבטט פערווייגט: עס ווערדע נעכט איך ווייסטע דען שטערבען!“

אבולא אסס נאכדענקגעד דא. פלאטצלך בעגאנן ער, דיא אים אייגעם טרייגע ערוואכטע: „עטטע, האטט דיא פאן מיר שאן עמאלס אייגע אייגאהרייט ווערארט?“

„דיא קאנטטט דיא נור זא פראגען“ גלויבטטט דיא מיינען דיא דען?“

„דיא מיינער לעבען צו דאמיאן“

„זא הארע, „אט איך דיר פאן אונס ערצאהלען ווילל“ ווען דיא איהן נאך דאנן צום מאנע ווילסט, דאנן אללל עס דיין, ווען עס איך מיין לעבען קאסטטע.

„ער הערלל אינע, נאך אייגער ווילל שפראך ער: „נין, דיא ווייסס עס נעכט ערטראגען קאנגען בעסטער איך שווייגע!“

„עס איזט נעכט בעסטער, פאטערכען!“ דיעע דיא לעבראהט בעשטטטט נעכט! דייגע עטטע בע-ווטצט אין טאפפערעס הערען, זא ווירד עס ער-טראגען!“

„איך אללל עס דיר אגען? דיא אבער? דיא קענטטט נאך נעכט דייגע ווילל, קענטטט נעכט דאס מענשלייכע לייד, ווייסס נעכט פאן שווייגען אונ-גליקקפאללען, דיא דען מעטטען בייגען, דיא אייגען שטראר-הארם . . . . דיא אללל איך אנפאנגען, . . . ווערטטט דיא דער אסטערייכער נאהם באסנען, נאהם סערביע אן בעווטט, עס בעגאנן אייגע נייע צייט פרעטלייגג קאמטען פאן אללען ווייטטן, עס בעגאנן אייגע אנקונדיגען אין ערגעס לעבענדייי-גע, דיא מאן דיא פריהער נעכט קאנטטע, פיעלע אונ-ווערער פריהערען קוייליטט מיסטען, ווטצט פאן אהרעם פערמאגען צערדען, אהנע נאך עטוואס צו ווערערבען, דיא לאנגע ווייד דאס אבער דייערן, עס נעכט אבער איך ארכע ווערכע פאר דער אק-קומפאציאן קלייגע לייטע ווארען אונד ווטצטע לע-בען דיא בעטטטער אלס ארגעגר אייגער פאן דען הייטגען, לייכט פערגייגען דיא אהר נעלד, דען נאנצען מאנ דטצען דיא אן דער שטיבע, ווילטען קאמטען קוריגן, דענאך דעגען אונד טראגען דיא זיך שאן, וואהרע אבער דאס נעלד פערבריגגען ווטצטע אויך מעהר, אלס פאר דער אקקו-פאציאן, וואהרע דאס נעלד? וואהרענד דעם טא-געם פערוואמטעלן זיך ביא איהנען דיא נאכבארען, דיא שפרעכען פאן פאליטיק, פאן דיעעם אדער יענעם, ערהער אנטט דייגע מיינונג, אם אבענד אבער? עס נעכט אין סערביע צעהן סערבען, פיעללייכט אויך מעהר, ווילכע זיך אבענדס פערלייגען, נע-מאנד ווייסס, דיא דיא ווד. דען נאכבסטען טאג ווייסס דיא פאריציא, וואס דיער אדער דארט געשפרא-כען וואהרדיג.

„פאטערכען, דאס איזט שרעקקליך, פירכטער-ליך, פאטערכען!“

„וואהרס, „עטטע? מאן מיסס יא לעבען! דאס נעשאפט בריגגט נאר נעכטם. „וואהרענד דיא פאל-ציא אן הילפע אונד פירלע נעכטם, עס פלאגט זיך נעכט ערער נער! לייכטער איזט עס, נעלד צו נעה-מען, אהנע זיך דאביא אבמיהען צו מיססען. אבער שליא שטערלט עס דיא פאליציא אויך אן. נאגן נעגיא ווייסס דיא, דער הערארבעקאמטען איזט דייגען ריפט דיא צו זיך, אלס האבע ער דאוערלכסט עטוואס צו טהון. מיט פאללען טאשען ווירד ער ווערער עטטאלאסטען, אבער אייגען שפאן נעכט עס מעהר. אונד ווען דיא ווענגסטעגס דיא וואהרהייט בעשייגען ווירדען, פירכטערליך איזט עס, פיר נעלד ווייגע עהרע צו פערלייגען.“

„נעגע, פאטערכען נעגע!“ מאט עטטע.

„נין, עס איזט נאך נעכט נעגע! בעססער, דיא ערפאהרטס עטטע אללעם, אלס הערנאך, ווען עס שאן צו שפאט איזט. נקא ווייר פאר דער אקקו-פאציאן אין אלטער טייפעל, אונד עטטע? אין נייעם הויז האט ער זיך ערבייט, דאס נעשאפט איזט מיט וואהרע פאללגגפללט. ער לעבט עטטע דיא אין אאטא. דיא לייטע ווייססן, דאסס דיין נעשאפט איזט עטטע נעכט בעססער נעהע אונד פראגען זיך פערוואנדערט, וואהרע ער וואהל דאס פיעלע נעלד האבע? דיא לייטע וואללען עס ווייססן. איך ווייסס נלייכטע אנפאנגע, דיא טראגען אים אנ-דעכט, דאך האבע איך מיר נין איבערצייגט. דאסס דיא דעכט האבען.

„עטטע פערצאג קיינע מיינע.

„איך קאם אים דעם דארפע סאמגקאריטס. צווייא אייר וואר עס, מיין ווע פיהרטע מיך אן דער פאליציבדאהרדע פאריבער. מיט מיר וואר נעגאנגען. אויף אינמאל הארטע איך יעמאנדען אויף דער אנדערע, ווטע דעם „טאסלוואן“ (דער יעטציגען קאיזער-פראנץ-אויף-שטראססע) נעהען. איך ווטצטע מיינען ווע דאגגאס נעגען דאס פאלי-ציגגבוידע פאהר. ווער, דעסטען שרעטט איך נעהארט האטטע בלייבע שטעהען אונד בליקקטע זיך נאך מיר אם. איך בליבע עגגגפאללס שטע-הען, ווער נגע ווייטער, איך עגגגפאללס. אללס ער צוויי לאטערנע קאם, בליבע ער אבערמאלס שטעהען אונד בליקקטע זיך אם. נאגן נגע ווייא קאגגטע איך ווען נעגיכט ערגען. וואס ווילל דיעער בורטע הייער צו דיעער צייט, האבטע איך ביא מיר.

„וואהרשיליך בעמערקטע ער מיך נעכט, דען ער פיגע נין אן. ווהר שוללל צו נעהען אונד פלאטצלך פערשוואנד ער הינטער דעם טהאר דעם פאליציגגבוידעס. דען נאכסטען טאג וואהרדע איך בעגאנשטאנדע ביא מיר אייגע ווייזרבייטונג פאר-גגאגמטע, ווייל איך אים סעלבע (צוגאמטע-קגפט) נעשפראכען, דאסס דיא דענערגנג דען סער-בען נעכט בעגאנדערס הארד ווע. איך קאגגטע דען אגגעגער, דאך שווייגג איך, דאמיט נעכט נאך אין נראססערעס לייד איבער מיך קאמטע. אונד נון, עטטע, ווייסס דיא דען דאמיאן פערשטערצען קאגגען?“

„דיא בליקקטע איהן מיט אוהרען נראססען אייגען אן, פערזוכט דאגן איהר הויפט אין ווענגס שאמס אונד בראכטע אגטער הערצייססענדעם שלוכצען דיא וואהרע הערפאר: „אין פערבר-טער! ד א מ י א ן א י ן ד ע נ ו נ ג צ ו א נ ט“

„צווייא, דריא וואכען פערגגגען דעכט טרי-היג, „עטטע וואר נעכט מעהר דיא פריהערע, בראסס, פגסטערען בליקקקגס וואסס דיא דא, „וואה-רענד אוהרע נעדאנקען ווייסס נאטט „דיא וויילטען,

„אך פיעלעם הין- אונד הערגעען פערטראטטע-טע אבולא דיא פרייער מיט דער אנטוארט אויף וואגנטאנ.

„דאמיט נאכען דיא זיך ציפרייערען אונד גינגען.

„עטטע, שפראך אבולא צו איהר, אלס דיא פאר-ווארדטטע אפפאלל.

„דיא פראגטע נאך!“ ערווידערטע דיא פאר-ווארדטטע אפפאלל.

„וואס האט דאמיאן מיט דיר געשפראכען?“

„דיא ערכלאסטטע.

„קינד, איך ווייסס אללעם: דיא האטט מיר זא ערלבטט נעטטעען, צוואר נור פערטטאהלען, ווייגען בעזוך אנגעקגרינט. ער וואר דא מיט ווייגם פא-טער. דער אלטע ר'סטטטש וואגט מיר, דאסס דיא ווייגם וואהנע לייבטע נעטטטאנדען האטט.

שלוכצעטר ווארף דיא זיך אן ווייגע ברוסט אונד רעפט: „איך קאנן אהנע דאמיאן נעכט לעבען!“

דער אלטע ערשראקק: „עטטע ערטטט זאה ער, וואס איזט ווייגע ווער.

„ווילסט דיא מיר דיעע בעטטערע קראנ-קגע, דיינען אומען עלטערן אים גראבע דיעע שאנדע אנטהון, איינען נעכט-יודען צום מאנגע צו ערהענגען?“

„פאטערכען, איך קאנן נעכטם דאפיר! מאנע איך מיט דען נאטטעפלייגגערן צור ווייגען האללע פערדאמטט ווערדען, דאמיאן איזט מיין פראדייג! איך ערדען!“

„דיא בייט אלזא ענטשלאסטען, דען גלויבטען דייגער פאטער אבגעשוואגען!“

„איך ווייסס נור דאס איינע: איך גלויבע אן דען אללמאכטיגען נאטט ווער מיר דיא מאכטיגע לעבען אונס הערען ווייפלטצט האט, פאן דיא איך דיא נעכט ערטטוארטצען קאנן, איך האבע עס שאן ערלבטט פערווייגט: עס ווערדע נעכט איך ווייסטע דען שטערבען!“

אבולא אסס נאכדענקגעד דא. פלאטצלך בעגאנן ער, דיא אים אייגעם טרייגע ערוואכטע: „עטטע, האטט דיא פאן מיר שאן עמאלס אייגע אייגאהרייט ווערארט?“

„דיא קאנטטט דיא נור זא פראגען“ גלויבטטט דיא מיינען דיא דען?“

„דיא מיינער לעבען צו דאמיאן“

„זא הארע, „אט איך דיר פאן אונס ערצאהלען ווילל“ ווען דיא איהן נאך דאנן צום מאנע ווילסט, דאנן אללל עס דיין, ווען עס איך מיין לעבען קאסטטע.

„ער הערלל אינע, נאך אייגער ווילל שפראך ער: „נין, דיא ווייסס עס נעכט ערטראגען קאנגען בעססער איך שווייגע!“

„עס איזט נעכט בעססער, פאטערכען!“ דיעע דיא לעבראהט בעשטטטט נעכט! דייגע עטטע בע-ווטצט אין טאפפערעס הערען, זא ווירד עס ער-טראגען!“

„איך אללל עס דיר אגען? דיא אבער? דיא קענטטט נאך נעכט דייגע ווילל, קענטטט נעכט דאס מענשלייכע לייד, ווייסס נעכט פאן שווייגען אונ-גליקקפאללען, דיא דען מעטטען בייגען, דיא אייגען שטראר-הארם . . . . דיא אללל איך אנפאנגען, . . . ווערטטט דיא דער אסטערייכער נאהם באסנען, נאהם סערביע אן בעווטט, עס בעגאנן אייגע נייע צייט פרעטלייגג קאמטען פאן אללען ווייטטן, עס בעגאנן אייגע אנקונדיגען אין ערגעס לעבענדייי-גע, דיא מאן דיא פריהער נעכט קאנטטע, פיעלע אונ-ווערער פריהערען קוייליטט מיסטען, ווטצטע פאן אהרעם פערמאגען צערדען, אהנע נאך עטוואס צו ווערערבען, דיא לאנגע ווייד דאס אבער דייערן, עס נעכט אבער איך ארכע ווערכע פאר דער אק-קומפאציאן קלייגע לייטע ווארען אונד ווטצטע לע-בען דיא בעטטטער אלס ארגעגר אייגער פאן דען הייטגען, לייכט פערגייגען דיא אהר נעלד, דען נאנצען מאנ דטצען דיא אן דער שטיבע, ווילטען קאמטען קוריגן, דענאך דעגען אונד טראגען דיא זיך שאן, וואהרע אבער דאס נעלד? מאנע פער-בריגגען ווטצטע אויך מעהר, אלס פאר דער אקקו-

ANNO DOMINI 1848

דאס ער צור פארזיכט ערמאנונגט. דער פאלל ער-רעגט אייך דער פערדאכט.

* (אבריכטונג פאן הונדען צו קרעגנסצועקקען.) אין באסנען אונד דער הערצעגאווינא לייסטען מאנכע, ווי זאה-רען אבגעריסטעט הונדע דעם מיליטאר אונבע-צאהלבארע דזשמסטע אלס פאטריאללען-פיהרער אונד ווע-פינדער: יא, וא ווערדען אייך אלס פאר-פאסטען פערזיכערט. וואהריך עס דער מאנכמאל נאך לאנגען מאשיען ערשאפפטען מאנשאפט מאנ-ליך איזט. זיך דיא נאכסוחטע צו נאנגען. אהנליכע פערזיכע מיט הונדען ווערדען אייך אין דער דייט-טשען, פראנצאזישען אונד איטאליענישען ארמעע מיט ערפאלג דורכגעפיהרט. נון געדענק מאן בייא אונז דאראן, דיא הונדע צום איפזוכען פאן פערזואונדע-טען אונד צום ציטראגען פאן אינפאנטעריע-מיניציאן אין דיא גפעכטסלייניע אבצוריכטען. צו דזשעם צוזעקקע וואורדען אינצפלנען קאמפאגנען "קרעגנס-הונדע" צור פערפפלעגונג אונד עגטשפרעכענדען אבריכטונג צוגעזייזען. שאן אים נאכסטען יאהרע אללען דזשעלבען בייא גראססערען איבונגען צור פערזוכונג קאממען.

* (אין נו הילים טענפער-שטעקקן) וואורדע דזשע וואכע אין פע-טערסבורג, אין אינעם הויזע אם "עקא-טערינגראד-פראשפעקט" עגטדעקקט. עס וואור-דען דינאמיט-באמבען אונד אנדערע גע-פאהרליכע מאטעריאלען מיט בעשלאג בעלעגט אונד מעהרערע פערהאפטונגען פאהרגע-נאממען.

פערלאזונג

1) דער 1860-ער-לאזע.

בייא דער אם 1. אינוגסט שטאטגהאבטען צוגעהונג וואור-דען פאלגענדע סעריען געצאגען: 476 680 727 1046 1078 1201 1566 1701 1757 1878 2149 2195 2200 2346 2616 2813 3205 3299 3788 3939 3957 4132 4136 4180 4212 4343 4367 4665 4814 4924 5314 5631 5792 6313 6341 6429 6476 6562 6697 7202 7224 7348 7355 7486 7538 8384 8521 8546 8894 9139 9193 9219 9255 9293 9374 9434 9480 9513 9517 9580 9673 10058 10165 10338 10584 10622 10648 10701 10737 10828 11251 11398 11428 11458 11743 12054 12087 12763 12857 12894 12908 12939 12989 13170 13268 13520 13625 14022 14092 14156 14379 14332 14565 14634 15000 15011 15019 15029 15088 15191 15404 15494 15572 16031 16046 16090 16185 16229 16668 16726 16810 16844 16942 17056 17133 17363 17375 17585 17614 17700 17981 18480 18675 18696 18717 18858 19051 19304 19504 19595 19790 19852 19883 19940.

פאן דיעזען פערלאזען סעריען זיעל דער הויפטס טרעפפער מיט 300,000 פל. אויף 1046 נו 3, דער 2-טע טרעפפער מיט 50000 פר. אויף ס' 3957 נו' 15 אונד דער 3-טע מיט 25000 פל. אויף ס' 15404 נו' 20. פערגעגע-ו

פריטאגס־פאָלליעטאָן.

פרי דענוואָכע איינעס הויזירערס.

(פאָרזעטצונג.)

„איך ווילל אייך, ליעבע פריינדע,“ זאגטע פאסטאר מילך נאך פערזאגונג דעם בריעפס, „דיא נעפיהלע ניכט אויסמאלען, דיא מיך ביים דורכלעזען דיעזער צייליען בע־שטרעבטען. אין עקזיסטירט אין דער נאָפּסטשטאדט נור מיט מיהע דורך דיא נאכען מיינעס פאטערס אונד דורך דען ערזאטז דעס אונטערריכטס, דען איך ערהיעלט.

„דער מאנען מיינעס געבורטסטאגעס בראך אן, דיא זאגנע שראהלטע פריינדליך אין מיין ציממערכען: איך שאגטע אייך אונד מאכטע מיך פרייה אנס שווערען. דאס מאכען דעם ווירטהעס קאם הערוויר אונד בראכטע מיר דען קאפּפּע. זיא זאט מיך בעזוכוס אן. „אך, הערר מילך,“ זאגטע זיא, „דיא האבען וועדער בראָ נאך בים־שער מעהר. איך האבע בוי יעטצט דיא איינלאגען מיר זיא געמאכט אונד בארגען ווילל מיר קיין באקקער אונד קיין נרייזלער מעהר.“

„נור גערוהיג, זאפּע,“ טראסטטע איך, „דער ערס־טע דעס מאגאסס איזט באלד, אונד דאנן נעכטס וויע־דער גאלד.“

„אלס זיא זיך עגטפערנס האטטע, וואלטע איך גנעדיג שווייגען. אבער עס גינג נוכ. איך גינג אנגכט־פאלל אים ציממער אומהער. יעטצט טרעטען זיא גאנדז דאס צו מיינעס מאטער אנס הויז. זיא פלאטטס דיין הערין, אטטער, יעגען זיא אין דיא קוכע, אין דיא שטאלע, אין דען גארטען טרעטען. אים צו שאטטען דיינען שווער ערוואכטנען בעזטען. יעטצט דיינען דיא קייבער אין דיא קלייגע שווגע. אטטער, אונד דיין וואהן קאנן דיר נוכ העלפען!—עס פלאטטס דיא טראהנען אים מיינען אוגען. אבער באלד מאכט וויעדער בעזוהיגונג אין מיט דעס גרייגען אין דען וויעגען וואהלטהאטיג אונד רעטטער אוס דעו נאט.“

„עס פלאטטס; דיא נחיר אפּגעטע זיך. צוויזא דיינער אייגענ האטטעלס מראטטע שטומס הערין, פערגיגי־גען זיך אונד צאגען אייגען טיש אוס דער עקקע. איך דען זיא אין דיטטעס מיך אויסבריטטעטע. איך זאט זיא פערוואונדערט אן אונד פראגטע, וואס דעס צו בעדייטען האטטע; זיא מאכטע ן מיר אייגע פערבינדונג אונד אגט־וואטטעטע נוכ. יעטצט בראכטע זיא אייגע לאדונג פאן נעזונטהאגען אונס ציממער אונד דענטען אלדעס אין אדדונג. איך דען טיש; אייגען גראָפּסען בריטקוכען, עכס פלאטטען דיין. אויסגעזוכטע פיגען דיטכאבאק, שווארצע בוכער, עקזטטראט פאן דיעדקען, דיא איך מיר דאנגסט נעזוגנטע האטטע. עגדליך לעגטען זיא אייגען ציעליכען בריעף אבען אויף אונד — פערשיואדע, טראָטץ מיינער ביטטע אוס אויסקלאדונג. איך זאט פאלל ערשטונען דיא דונגע אן, אפּגעטע דען בריעף. אין צאטטעל אונד אין קוואטבלאטט דאנען דארין. הער איזט דער צעטטעל מיט דען וואטטען:

„דעס פריינדעס וואונש מאכ נאטט אן דיר עדפיללען,
וזכ דיר דען הרטס אס ווייגע הויט צו שטללען,
נעטט פריינדליך אן דען אייגענפלאנצטע, קוגען,
דאס גלוקק ווירד דיגען דיעבלינג אן דיר זוכען.“

„דאס קוארט בלאטט וואר אייגע אנווייזונג אן אייגע באנק אונד שטאנדען דאריוף פאלגנדע וואָרטע:

„הערר באנקיער בארגעט צאהלט איך דיעזע מיינע אנ־וויזונג אן דען הערען שטודיאוס מתאָראר מילך נאך וכט תגדערט גולדען אונד וויעדערהאלט דיעזע צאהל פיער־טעלהונדערט נאך צוויא יאהרע הינדורך אונד בריגגט עס אין רעכנונג לוים בעריכט.“

„דאנגטער שטאנד אייגע מיר אונלעזעליכע נא־מענסטיטגונג.

„אך וואר אויסס אייסטרטטע איכערראשט. איך רוגאן נאך אונד מאטטיגט מיין נעדאנכטנס; דיא תאגד־גשייסס וואר מיר נאטצליך אונבעקאנגט. קיינער מיינער וועגנען בעקאנגטען אונד פיינדע וואוסטע פאן מיינע קנעבורטסטאגע אונד וואהע אוס שטאגדע נעזוגען, וואלכע נאכען צו שטענדען. איך פיהלטע דאס נגאו, טראגט מיר ווייקגנע צו אונד שטיל־לטע דען הונגער. אבער הייטע,

קאנגטע איך אין דעס נעדאנקען אן דאס פאטטיהיז נוכ ווערדען. דא קלאָפּטע עס ווידער. עס טראט דער בריעפטראגער הערין אונד איבערריכטע מיר אינען בריעף פאָם פאטטער. — הער איזט דאס שרייבען:

„געליעבטער וואהן!

דאס דאכטע איך נוכס, דאסס דיא הילפע זא נאהע וואָרע, זו גן דיא נאטה אס נאָפּסטען. דענקע דיר, מיין וואהי! נעכטערן אבענד קאמטע דער נעיכטסכאטע קוכענד הער אן אונד בריגגט מיר אין שרייבען פאָם נע־ריכטע, וואָרין מיר מיטגעטהיילט ווירד, דאסס דער טעיגין אויסגעהאבען וויא, דא קאָסטאר, צינזען אונד נעריכטסקאפּפּען פיר מיך פאן אינבקאנגטער האנד איינ־נעגאגגען זי ען; דאס הייז זיא שולדענפריא אונד נאך צווייהונדערט גולדען איבריג, דיא איך ערהעבען קאנגע. וואהער דיא הילפע? קאמטע זיא דורך דיך? מיין וואהי! ווער איזט דער נעבער? נאָר קאנן איך מיך נוכס פאסטען. איך דאנקע דעס אללגטיגען גאָטטעס. זיין זענגען ווירד אייגע דעס אונבעקאנגטען גראָפּסטהיגען דעטטער! איך האבע עס דיר נוכיט מעלדען וואָלען, דאמיט דיא אן דייגעס נעבורטסטאג פראה זיין קאנגטס. דיין טייער פאטער

קאָסטאר מילך.“

(פאָרזעטצונג פאָלגט.)

הומאָרעסקע

אין „לב וחומר.“

דעס בחור אסל טשיטעלעס וואָרדען, אלס ער פאן דער שיכה נאך הויז קאם שרוכס מיט 60 גולדען נרן אנגעטראגען. דאך שיען איהם דיע־זע מיטגיפט צו גערעכן. נאכדעם ער אבער לאנגערע צייט בייא דיגען עלטערן וואר, וואָלטע מאן אוהם נכט מעהר אלס 40 גולדען געבען. אייס פרעכט, מאן וועדדע אוהם שפאטער נאך וועניגער בעזטען, ווילגטע ער עדליך איין. פאר דער חופה פאר־דעטטע דער מחותן ר' עקל טשיטעלעס דען אנ־דערען אייד, דען נרן צו דעפאָרטיר. דער אטטער דער כלה עדלגטע בלאס 180 גולדען, וואָרויף ר' עקל דראהטע מיט דעס חתן דורכצוגעהען, ווען נכט דיא דעסטליכען 220 גולדען דעפאָרט וועדדען.

עגטרעסטעט דאריבער אונטע דער פאטער דער כלה: ר' נטפל פעטאיצער איזט דאך אוראל א גרייסער גגיר אין ער האט צוגעזאגט דרייי־טייער גולדען גרן, צום סוף האט ער גר צוויי־טיי־ונד גולדען גגעבען. מיהר האט ער דאך נאנצע טו ווער גולדען אבגעריסען. ער אדמער ווד מגע דאך האטטע נאר 220 גולדען אבראסען!

פ ע ך.

אין גאלדצען פפלעגען דיא יודען אייגען דער אין יעלטליכען דענגען נכט בעזאָרגט איזט מיט דעס שפטגאטטע מלכה צו ענגען. וואהרעד דיא פאן איגעס דער נכט לעבענען קאנן זאגען: „ער וויסס א קרענק (קראנקהייס.)

אין אייגער גאלדצען שטאדט מאכטע זיך אין בעריטס פערהיראטהטער יודע. דער מיט נאטה אין הדר איפּהולט אונד קינדען אונטע־ריכט אין חכמס אונד גמרא. עדטהיילטע פראטע־ליך דראהן. דיא נטמאיאלענגעטטאדט צו שטי־דוטען. נאך אהרען מאטריטט ער אונד נאך וויי־טערגעס פרייגעס שטודיעס בראכטע ער עס ווייק־ליך צום דאטטער דער מעריצען. עס גגלאנגע אוהם יעראך. טראטטן אללער בעמיהונגען, קינע נגנגעגס־ווערטהע פראכטס צו ערלאנגען.

אין וויגער ערכטטערונג דאריבער דריעע ער אייס: איזט דאס אין פעך! זא לאנגע איך מילך וואר, זאגטען דיא לייטע פאן מיר. איך וויסס א ק ר ע נ ק! עעטצט בין איך אראגע, זאגטן דיא. איך דיא אין מ ל מ ד!

איינגעזענדעט.

נ.-ב א ל ק א נ י, 21. אָקטאָבער 1887.

געעהרטער הערר רעדאקטאר!

וואללען דיא נעפאללענסט נאכשטעהענדעס פערפאפּפענטליכען:

אם עכען פערגאנגענען יום טוב וואר בייא מיר אין יודע צו טיש. ער נאם זיך פיר איינען מגעטער מלמד איים. נאך דיעזער אבריעט בעמערקטע איך דען אבגאנג מיינער אוהר אונד נאלדקעטטע. איך פערפאלגטע דען אוהרט זאמטען אונד איהן אין שאמטאן אונד נאהם איהם מין איינגעטהאן אב. איך פאנד אבער בייא איהם אויך איינען דענגעלרינג. דער דיא בוכסטאבען M. S. איינגעאיידט טראגט פער־נער אין אייך 1000 גולדען איינגעשטעללטעס אק־צעפט. אייך ווילכעס דיא נאמען: סימא פיקעל אלס אקצעפטאנט, יאקאב פיקעל אונד נאטהאן האלפערט אלס זשיראנטען ערוויכטליך ווד. אק־צעפט אונד רינג בעפינדען זיך בייא מיר צור פער־פיגונג דעס רעכטמאסיגען איינגעטהומערס. אום קיינען חילול השם צו פערהיטען, וואללטע איך דיא זאכע נוכס צום קרימינאלגעריכט ברינגען.

אכטונגספאלל

Lázár Spitzer, N.-Balkány.

שאנדרגאר

(פאָרזעטצונג.)

5. אים איבריגען בעטרייבט דער פאכטער זעלבסט דען גגעראנגע-איינשאנק אן דעם דורך איהן ערוואהלטען אדער ערריכטעטען ווירטהשווזע אין דער ווייזע, דאסס ער דיעזען ווירטהשדי־זעלן ווייזע איינגען גגעראנקען לאסטט, אדער אבער, ווען ער עס פיר פאר־טהיילהאפטער פינ־דעט, דען איינשאנק דעם איינגעטהומער דעס ווירטהשווזעס גגען גגעריכטגגע איינער אינטער ווך פעסטגעשטעללטגען גגעזוכר אויסגעלאסטען קאנן.

6. דען בעערבייטערן איזט עס גגעשטאטטעט, בייער אהנע גגעריכטגגע ווייטער גגעזוכר זא אים גראסטגן, וויא אים קלייגען איינשראנקען, לעטצ־טערעס ערארד נור אינגעראלם דער לאקאלימאטען דעס בעזוכרווזעס; נאר דעס איינגעראלם דעס בעזוכרווזעס גגעזוכרער ווירד דען בריעיר אדער ווירך איינען ווירטה אים קלייגען איינשראנקטען בייער איזט פיר יע איינען האלבען העקטאלטער דיא גגעבוכר פאן 15 קר. אן דיא גגעזוכרדע אדער אן דען רגאלרינגאבטער צו גגעריכטען.

7. דער האנדעל מיט נאר גגאייכטעם אלקאהאל־מעטער 75 גראדע גגעטראטגדען שפיריטוס איזט דען קייפלטגן (קראטער אונד גייזלער אינבע־גרייפען) גגעשטאטטעט.

8. דער גלאבגגייגע פערקייף פאן ליקאָרען אונד אהנלכען פיגגען שפיריטאוזן איזט גור צוקקערבאקקערען אונד קאפפעגשאנקען ערלייבט. פיר ליקאָרפאבריקאנטען ווירד אייך פערגגרהען דיא בעגגגסטגגג אייפרעכטערהאלטגן, אידרע לי־קאָרפאבריקאטע אן גגראדע פערקאדטגגן אונד פערגגגגלטגן אדער מיט שטאנגאלקאפוזלן פער־ווהנגען פלאשען אהנע ערדע בעשראנקונג פרייא פערקייפען צו דיירפען. דיא בעפגגגגגס דעגגגגגגגן, דיא צום גלאבגגגגגגגן פערקייפל פאן ליקאָר אונד אהנלכען פיגגען שפיריטאוזן ווירך דיא אייגגגגגגג

פאן טאג צו טאג וואורדט וא שוואכער. וא וואורדט קראנק אונד מוסטט זיך אינ'ס בעטט לעגען. דיא ארצטע זאגטן: „דאס הילט נור דער דא אבען!“

„איינמאל זאגטע דיא צו אבולא:

„פאטערכען, וויא איזט עס דאך קוואלאלל צו שטערבען?“

„דיא ניכט איינפאלטיג, קינד. וואס שטערבען? איך וואר איך קראנק, אונד דיעה. בין דאך גרויא געוואדרן.“

„אבער וואס איזט דער טאד, פאטערכען?“

„דיא מאכסט מיך באנג, קינד! דיא רוהיג, וואס קימטערט דיך דער טאד?“

„פאטערכען, דאס ווירד וואהר מיינע לעטצטע בישטע זיין. איך פערשפרעכע דיר, דאנן רוהיג צו בלייבען.“

„נין גוט, איך ווילל דיינען ווילען ערפילען. וא פיעל איך וויסס, בישטעהט ער דארין. דאסס גאטט אונד דיא ערדע זיך נעהמען, וואס איהנען געהערט. דער קארפער פערוואנדעלט זיך אין שטוב אונד אשע, דיא זעעלע אין איינען עינגעל.“

„דאנקע, פאטערכען, דאנקע; הארע מיך אן; וואס איך פיהלע, האט נאך קיין מענש נעפיהלט. פארטוואהרענד וכע איך עטוואס, אונד אללעס אים מיך איזט אדע. איך בליקקע אין דען האך הימאל — אדע; איך בליקקע צום הימעל הייניין — דיע-זעלבע לעערע אונד אדע. בישטער שטערבטע עס מיך, דאסס עס נאר ניכטס ניכט, אים מיין איינע צו טראכטען. מאן ערצאהלטע מיר, עס ווירד שרעקקליך, צו שטערבען. איך דאכטע אויך זא, שאן איזט עס. דיא אנגע צו זעהען, וועלכע אונז ווארמט אונד דיא בלומען נעריהען לאססט; הערר-ליך, דעם נעאנגע דער פאגעל צו לייסען; שאן איזט עס; מיט דען דינען צו לעבען, מיט אהנען שפרע-כען, דיא פפלאנען אונד לעבען צו דירפען, וא לאנגע איך וא דאכטע, ווייסט איך איממער ווען איך הארבט, דאסס מאן איינען צו גראבע מוסס, איך וויססטע זא דאסס דערזעלבע נעמאלם ווידער צו דען דינען צוריקקעהרען ווערדע, אים דיא צו זעהען, עס שווידערטע מיך, ווען איך בעדאכטע: איך דיא ווירסט איינמאל שטערבען! . . . עכטצט אבער, דיא האט זיך דיעס נעאנדערט! איך פיהלע קיין פערלאנגען נאך דער אנגע, נאך בלומען אונד דעם נעזאנג דער פאגעל, איך וונש עטוואס. וואס ניכט עקסיסטירט, אונד וונש איך נאך בערענקע, דאסס עס נאנן פערגעבליך איזט. דאסס איך נעמאלס פערען ווערדע, וואס איך וונש — דאנן, פאטערכען, ערפיללט מיך אין נאטטלאוזע ווע, קיינ עוויאר-טע איך דיא שטונדע, אין וועלכער איך ניכטס מעהר פאן דיעזער וועלט ווייססע, ניכט מעהר ווערדע ווכען מיססען. וואס איך דאך נעטאלם פערען קאנן, אונד דאנן נעהמ מיר ווערער דער נעדאנקע, דורך דען קאפף: אונד וארום איזט דיעס אללעס זא? ווען אנדערע לייסט דאס פערען, וואס זא ווכען, וארום איזט עס נעראדע מיר אונמאגליך איזט?

„אבער ווער זאגט דיר, דאסס עס אונמאגליך איזט?“

„איך וועלכסט, ווכס אנדערע וואר איך אלט — דיא ווירסט עס בעססער ווייסען — אלס דיא פאנ-דורען אונס הייז קאמען אונד מיינען פאטער ווע-פיהרטען, מיינע מוטטער אממערקען, איך עכטע-פאללס, דאך וא'סטט איך ניכט וארום, איך פרוג דיא מוטטער, וארום דער פאטער זא לאנגע ניכט קאמטע אונד דיא אנטוארטטע מיר: „ער ווירד קאמען אונד דיר שאנן אבען מיטבرينגען — דאך ווערעטע דיא דאבייא דען קאפף וונש אונד קאנטע קיים דיא הערפארבעכנדען טהראנען צוריקק-הالטען. דיא מוטטער שטארב, אבער דער פא-טער קאם נאך איממער ניכט. פיעלע יאהרע ווך ווידדעם פערגאנגען, אונד פאן דיר ווילכסט האבע איך עס ערפאהרען; אין הערצענאיינער פלוגעהנד פאר פאנדורען, וועלכע אהן איינמאליג פיר ניכטס אונד ווייערער ניכטס פערפאלגטען, קאם נאכטס אין דאס הייז מיינעס פאטערס; מיין פאטער לייסס אהן בייא זיך אינבראנכטען אונד בעגלייטעטע אהן נאך פאר אנגענאיפאנגס צוריק נרענצע; זא עגטקאם דיעזער. מיין פאטער אבער קאנטע ניכט שווייגען אונד ערצאהלטע דען פאר פאלל איינען דיעזער בע-זען ווירד. דאסס דיא בעשרעפענדען אין פעסט דיא אב-נאכען ניכט עגטריכטען, קאנן מאן דיא צור צאהלונג אין טש. אנהאלטען.

הערען ב׳ נ׳ אין נ. בעווילליגט.

הערען מ׳ ו״ אין ק. ניכט מאנגלך.

מאד. ע׳ נ׳ אין פ. ע. ווייר בישטען אום ענטשולדי-גונג, דאס מוסס אונז עגטגאנגען זיין.

הערען ש׳ ר׳ אין ק. איהר וואינש ווירד נאכקעמען ע״פילל.

הערען מ׳ ל׳ ש׳ אין ס. דיעסמאל נעהמ'ס אן; נאכקעמען.

ראטהזעל.

(פאן מ. ד. בודאפעסט.)

מיט מיר פערדיענט זא מאנכער מענש זיין נעלד
אונד ברינגט זיך מיט שטיכען דורך דיעזע וועלט.
נימם אב מיר מיינען קאפף,
דאנן אזוט עס מאנכער שאפף,
דער אינס לאך פאן דעם קאפף
מיין צייכען זיך דורך מיה׳ האט ערהאנדעלט.
זעטצע נין מיינען פוסס
אן דאס הייסס, דאנן צום שרוסס
לעטצטערעס קאמטען מוסס —
אי׳ איין „נעווארב“ בין איך דאנן פערוואנדעלט.

חידה

(מאת החכם שמואל נרייזער, בריזאנאו.)

2.	1.
באותיות שתים	אחוק ראשיתי
ירות משמים	ונם אחרית,
בל ילים	וחשב אותי
ובלי נגסים	מלך עולמים
לבני חיים.	לציוק תמים.
בא תיות ישתים	בארבע אותיות
נעלתי מסים	קול בכיות
וולתי מעיים	וקול אנחה
רחב ירים.	אחזוק לשמחה.

איפלאזונג דער ראטהזעל אין נ׳ 119.

דעם דייטשען:

באנד, האנד, לאנד, פפאנד, ראנד, זאנד, מאנד, וואנד.

דער I. חידה:

מלכי צדק מלך שלם והוא כהן וכו׳.

דער II. חידה:

נח ובנו שם.

ריכטיג האבען געלאזט:

אללע דייא, דא הערען: ש. ל. ארצט—מארגאוו, מתתי׳ ראטה — נאדי קראלל, מאיר שקק — נאדוויואר, מ אי׳ קלין — מ. קאסאן, ש. מ. קלין — נאדע, יאזעף אדלער — בערענסאס.

דאס וואהזעל אי. חידה I, דיא הערען: ד. ראשענ-בורג — הוסט, יצחק חיים קראן — פינסקיכען, שלמה רובינשטיין — קראקוי.

דאס ראטהזעל אונד חידה II, דיא הערען: עמאנועל שיקק — מאקא, אלעזר דייטש — אב -מאטא, סאלאמאן דייספלד — ווע-בעלי.

בוידע חידות, דיא הערען: אברהם זאב שו״ב — קאלאזשא-בערשא, מאיר קלין — מאריא-לאפאש.

דאס ראטהזעל, דיא דאמען: ערנעסטינע נישטמאנן— מארי אענכש. דאנני ווייסס— מיאוא, מאני פיש — ראזענ-בערג אונד דיא הערען: אבראהאם שטייער— באיסלאוי, רע אפאלד ווייסס — מנוא-פעטרי, נאמויל ביכלער — ב.-מארוואש, דאוויד לאוענקאפס—ריצע.

חידה I, דיא הערען: א׳ציק נייטמאן — ראזענבערג, מ. ל. שטערן — פעטשיק.

*) דיא נאמען דער איינזענדער ריכטיגער לאזונגען, ווערכען פאר שרוסס דער נאכסטען פרייטאגנומטמער אונז צוקאמטמען, ווערדען ווייר פערעפענטליכען.

קאנטען. איין פערראטהער פאנד זיך, וועלכער איהן פיר געלד אנצייגטע; מיין פאטער וואורדע נאך ווידדען אבגעפיהרט, וא ער אים געפאנגיסס שטארב. בין דא האטטע איך אללע מעגשען וא מיינען פאטער געליעבט. איך דאכטע מיר, אללע ווארען גוט, וא ער. פאן נון אן נאב עס אבער איך לייטע, וועלכע איך האססטע. דען ניכט וואהר, פא-טערכען, עס גיבט יא ניכטס האססליכערעס, ניכטס ערראגערעס איך דיעזער וועלט. אלס זי-נען פרייער צו פערראטהען — פיר געלד אונד דאנן לערנטע איך א׳ הן קענען. אפט שפראכען ווير מיטאיינאנדער אונד איך בעגאנן אנדערס צו לעבען אלס פריהער מיינען פאטער, מיינע מוטטער אונד דיך. אונד אלס ער מיר געשטאנד, דאסס איך ער מיך זא לעבע, דאסס ער מיך צור פרייא נעהמען ווערדע — ניכט מיט דער פרייא דעם פאשא׳ס דאט-טע איך געשטיסט . . . אונד דאנן, פאטערכען — פערציה, עס זאלל יא קיין פארוואורף זיין, ער-וועקקטעכט דוא ווערדע אין מיר, פיעללייכט אהנע צו יאללען, דען אלטען דאכסס. אין שווערער קאמפף בעגאנן אין מיינעם אינגערן — צווישען לעבען אונד האסס. בוידע ווארען פאן גלייכער שטארקע, באלד געוואנן דיא לעבע, באלד דער האסס דיא אבערהאנד. דען מאן נאך יעגעם אן וועלכעם ער אום מיך געפר׳ יט, שיען עס מיר, אלס וואדע דער האסס זעגער געבליעבען, דען איך עמפפינג איהן, וא מאן יאהל נעמאהדען עמפפאנגען. וואס איך אדם אללעם אומע, ווייסס איך ניכט מעהר . . . אבער ערסט שפאטער זאה איך, דאסס דער קאמפף ניכט בעענדעט וואר; דערזעלבע וואורדע איממער דעפטיגער אונד ווייטהערער, אללע קראפט נימטע ער מיר, אללעם בלוט ווינג ער מיר אויס, אונד עס ניכט שווינדען, וא דיא לעבע שטארקער איזט. אונד גליך דארוף זעהע איך דען פאטער אין שווערען קעטטען, ווייא ער מיר מיט דעם פיגער דראהט, זעהע דיא טראהאנען אין דען אייגען מי-נ ער מיטמטער — דא איזט עס מיר שווער, זא שווער, פאטערכען, זא שווער! — אבער דער קאמפף ווירד ניכט מעהר לאנגע דוערן. נור נאך וועניג קראפט אונד בלוט איזט פארהאנדען. איך פיהלע, דאסס דאס קאמטט, וואס מאן דען מאד נעגנטט. וא איך דאנן ניכטס מעהר ווייססע, ניכטס מעהר פיהלען ווערדע — פיעללייכט ווערדע איך דאנן גלוקקליך זיין? — אבער ווארום ווייסט דוא, פאטערכען? דיא אללטטס דיך פרייען, דאסס דייגע עטמא גלוקק-ליך זיין ווירד. איך מוסططע דיר אללעס אנגען, עכטצט איזט מיר לייכטער, פערציהט דייגער איי-פאלטיגען עטמא.“

אונד וא ווייפצטע אים דער מעפע אידרער ווערלע.

וא האט עס ערראטהען, דען נאכסטען מאר-גען וואר וא גלוקקליך — וא וואר נעשטארבען. . . טראקקענען אינעם האטמע אבוראי׳ נראססערע לוידען איבערשטאנדען. אבער הער קאנטע ער דיא טהראנען ניכט צוריקקהאלטען.

בריעפע דער רעדאקציאן.

הערען ל׳ מ׳ אין נ. נעבען איינזענהענדער בעהאנד-לונג דער פאליטישען מאנעספאנגען עגטהאלט דיא „וועגען אללגעמיינע צייטונג“ אינזער אללען בלאטטערן אם מיططען אן בערלעטיططישען אונד אינטערהאלטונגס-שטאפף; דיא איינגעט וויך דארום פארצינלך צור פאמי-ליען-לעקטירע.

הערען R. F. אין P. נימנאוואלדלאסטען זינד דאצו ניכט דוריכאוס נאטהווענדיג.

הערען ״ ״ אין זו. ווייר בעדויען, פאן איהרעם פריינדליכען אנערביעטען קיינען נעבריוך מאכען צו קאנען.

הערען א׳ ה׳ נ׳ אין פ. זא ווהר נעריכט איהריע ווינשע ווע, מוططען ווير איהנען דענאך ראטהען, וויך נור אויף דען נעגטען ווע צו בעשיאנקען, אום דיא עיפיל-לונג דעיזעלבען דוריכצוזעטצען.

עהרוו. הערען האבבינער אין טש. ווער אן צוויא שטערלען אנלאסס איזט, קאנן דיא שטייערן דאשהין צאהלען, וואהיו עס איהם בעליעבט. נור ווענן נאכגעוויי-זען ווירד, דאסס דיא בעשרעפענדען אין פעסט דיא אב-נאכען ניכט עגטריכטען, קאנן מאן דיא צור צאהלונג אין טש. אנהאלטען.

הערען ב׳ נ׳ אין נ. בעווילליגט.

הערען מ׳ ו״ אין ק. ניכט מאנגלך.

מאד. ע׳ נ׳ אין פ. ע. ווייר בישטען אום ענטשולדי-גונג, דאס מוסס אונז עגטגאנגען זיין.

הערען ש׳ ר׳ אין ק. איהר וואינש ווירד נאכקעמען ע״פילל.

הערען מ׳ ל׳ ש׳ אין ס. דיעסמאל נעהמ'ס אן; נאכקעמען.